

Factors Influencing the Formation of Friendships and Romantic Relationships Among Girls and Boys: A Qualitative Meta-Synthesis

Fatemeh Sadat
Moosavi 

Qom Institute of Higher Education in Ethics and Education

Hossein Rezaeian
Bilondi 

Psychology Department, Imam Khomeini Educational and Research Institute, Qom

Accepted: 12/10/2025

Received: 01/22/2024

ISSN: 2345-6051

eISSN: 2476-6178

Abstract

In recent decades, premarital relationships have emerged as a significant social challenge in Iranian society. Islam, as a comprehensive religion, recognizes the natural human needs while prescribing specific frameworks for interactions between the sexes, deeming any relationship beyond these boundaries as illegitimate. This study aims to identify and categorize the factors contributing to the formation of premarital friendships in Iran through a qualitative meta-synthesis approach. To this end, 18 relevant scholarly articles were reviewed and analyzed. The findings indicate that the factors influencing premarital relationships can be classified into three main categories: (1) Individual factors (including attitudinal, cognitive, and psychological dimensions); (2) Familial factors (including internal family dynamics, parental supervision, and parenting styles); and (3) Social factors (including cultural, environmental, media-related, and peer influences). The results suggest that this phenomenon is

– Corresponding Author: h.rezaeiyan60@gmail.com

How to Cite: Moosavi, F. S., Rezaeian Bilondi, H. (2026). Factors Influencing the Formation of Friendships and Romantic Relationships Among Girls and Boys: A Qualitative Meta-Synthesis, *Journal of Culture of Counseling and Psychotherapy*, 16(64), 77-128. DOI: 10.22054/qccpc.2025.85187.3438

multifactorial and may lead to a range of negative consequences, such as academic decline, mental and emotional disorders, social harms, and difficulties in future marital life. Understanding these factors can assist policymakers and social planners in developing appropriate strategies to address this issue.

Keywords: Premarital Relationships, Individual Factors, Familial Factors, Social Factors, Qualitative Meta-Synthesis.





عوامل شکل‌گیری دوستی‌ها و روابط پیش از ازدواج دختران و پسران: یک مطالعه کیفی فرا ترکیب

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده موسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت و دانش آموخته سطح سه جامعه الزهرا (سلام‌الله‌علیها) رشته تربیت دینی کودک و نوجوان. قم. ایران

فاطمه سادات موسوی  ID

دکتری روان‌شناسی، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره). قم. ایران

حسین رضائیان بیلندی  ID *

چکیده

در دهه‌های اخیر، روابط پیش از ازدواج به یکی از چالش‌های مهم جامعه ایرانی تبدیل شده است. اسلام به عنوان دین جامع، ضمن به رسمیت شناختن نیازهای طبیعی انسان، چارچوب‌های مشخصی را برای روابط بین دو جنس تعیین کرده و روابط خارج از این چارچوب را نامشروع می‌داند. این پژوهش باهدف شناسایی و طبقه‌بندی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری روابط دوستی پیش از ازدواج در ایران، با روش فراترکیب کیفی انجام شده است. در این راستا، ۱۸ مقاله علمی مرتبط مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که عوامل مؤثر بر روابط پیش از ازدواج را می‌توان در سه مقوله اصلی طبقه‌بندی کرد: ۱) عوامل فردی (شامل ابعاد گرایشی، بینشی و روان‌شناختی)؛ ۲) عوامل خانوادگی (شامل فضای درونی، نظارت‌گری و سبک تربیتی)؛ و ۳) عوامل اجتماعی (شامل عوامل فرهنگی، محیطی، رسانه و گروه همسالان). نتایج نشان می‌دهد که این پدیده چندعاملی بوده و می‌تواند پیامدهای منفی متعددی از جمله افت تحصیلی، مشکلات روحی و روانی، آسیب‌های اجتماعی و مشکلات در زندگی زناشویی آینده را به همراه داشته باشد. درک این عوامل می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی در تدوین راهکارهای مناسب برای مواجهه با این پدیده کمک کند.

کلیدواژه‌ها: روابط پیش از ازدواج، عوامل فردی، عوامل خانوادگی، عوامل اجتماعی، فراترکیب کیفی.

مقدمه

در سده اخیر در ایران، بر اثر تحولات فرهنگی و اجتماعی ناشی از فرایند نوسازی، حوزه روابط اجتماعی دستخوش تغییر و تحولات گسترده‌ای قرار گرفت. یکی از مهم‌ترین تغییرات در این حوزه، برقراری رابطه اجتماعی جوانان با جنس مخالف به صورت گسترده و نامتعارف است. چنین پدیده‌ای هم‌زمان با دگرگونی‌های ساختی مانند گسترش شهرنشینی، صنعتی شدن، افزایش میزان سواد، مشارکت زنان در اجتماع و گسترش کمی و کیفی وسایل ارتباط جمعی، از بطن تعامل اجتماعی جوانان پدید آمد (موحد و عباسی شوازی، ۱۳۸۵، شعبانپور، بشارتی، ولدخانی، ۱۴۰۰). این مسئله دوستی‌ها و روابط پنهان و نامتعارف بین جوانان مجرد، به نام دوستی با جنس مخالف مشهور شده است (احمدپور، ۱۳۹۴). بررسی‌های اخیر نشان می‌دهد که روند این روابط نامتعارف، سیر صعودی چشمگیری داشته و با گسترش فضاهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، شتاب فزاینده‌ای یافته است (گلزاری، ۱۳۸۸، رجب‌لو و اصغری، ۱۳۸۹، زارعی توپخانه، مرادیانی گیزه رود و گلزاری، ۱۳۹۴، رشوند سرخکوله، وجدانی، لاریجانی، ۱۴۰۲).

این پدیده هنجارگریزانه خود می‌تواند سرآغاز آسیب اجتماعی خطرناکی قرار گیرد که با توجه به پیامدهای آن، نگرانی‌هایی را در سطوح مختلف اجتماع به وجود آورده است (دهقان‌تنها، ۱۳۹۲). سستی ایمان، افت تحصیلی، فقدان شناخت درست و واقع‌بینانه، احساس گناه، انحطاط و انحرافات اخلاقی، ایجاد بدبینی، سرکوب شدن استعدادها، خودکشی، آسیب دیدن حیثیت خانواده و سست شدن بنیان خانواده بروز مشکلات جسمی، روحی و روانی، عاطفی، مشکلات در زندگی زناشویی آینده فرد، افزایش طلاق، احساس خیانت به همسر بعد از ازدواج، افزایش بیماری‌های جنسی و در نتیجه آسیب‌های اجتماعی می‌شود (جهان‌شیلا و سجادی، ۱۳۹۹، شیخ‌دارانی و مهربابی، کجباف، عابدی، ۱۳۸۷، رفاهی، گودرزی و میرزایی چهارراهی، ۱۳۹۱، سهراب زاده، پرنیان، ۱۳۹۵ و فاریابی، زارعی، محمودآبادی، ۱۳۹۴). نتایج پژوهش‌ها

نشان می‌دهند روابط پیش از ازدواج، سبب کاهش گرایش به ازدواج جوانان دانشجوی و نگرش منفی آن‌ها نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده و بی‌اعتمادی به جنس مخالف می‌شود. همچنین کاهش گرایش به ازدواج، زمینه را برای افزایش میانگین سن ازدواج و بستر را برای رسیدن به مجرد قطعی فراهم می‌کند که پیامد چنین امری در درازمدت، از یک سو تهدیدشدن رشد طبیعی جمعیت و از سوی دیگر، ایجاد تحول ساختاری در روابط بین دو جنس زن و مرد است که در هر دو حالت، مطلوب چشم‌انداز تعالی فرهنگی جامعه‌ی ایرانی-اسلامی نیست؛ از این رو، انجام دادن پژوهش درباره‌ی این مسئله‌ی اجتماعی با توجه به جوانی جمعیت ایران، ضرورتی کارکردی دارد (قنبری برزیان، سلمانوندی و فاطمی، ۱۳۹۷).

از نگاه اسلام، توجه به جنس مخالف باهدف ازدواج جزء سنت‌های نبوی محسوب می‌شود و پرهیز افراطی از آن ناپسند است (شعبانپور، بشارتی، ولدخانی، ۱۴۰۰). در عین حال، دچار شدن در دام شهوات بی‌قیدوبند از بزرگ‌ترین گناهان به شمار می‌رود (پسندیده، ۱۳۸۲). فقه اسلامی بر مبنای حریمیت، روابط را تنظیم می‌کند و توصیه می‌کند روابط بین دختر و پسر نامحرم به حداقل ممکن محدود شود (جاوید، ۱۳۹۱، غنوی، ۱۴۰۲). خارج از چارچوب خانواده و ازدواج شرعی، هرگونه تعامل عاطفی و صمیمی نامناسب و حرام تلقی می‌شود (پناهی، ۱۳۹۶). همچنین، اختلاط ناسالم و نقض حریم‌های محرم و نامحرم به شدت نهی شده است (کرمی، علم‌الهدی، ۱۳۹۴، جاوید، ۱۳۹۱) از سوی دیگر، تنها زمان مناسب برای برقراری روابط آگاهانه بین دختر و پسر در اسلام، زمانی است که طرفین قصد ازدواج جدی دارند. خارج از چارچوب خانواده و ازدواج شرعی، هرگونه تعامل عاطفی، صمیمی یا عاشقانه، نامناسب و حرام تلقی می‌شود (پناهی، ۱۳۹۶).

پژوهش‌ها در این زمینه نشان‌دهنده وجود دیدگاه‌های متفاوت و گاه متناقض در سبب‌شناسی روابط بین دختر و پسر است. برخی محققان این روابط را ناشی از تحولات فرهنگی و اجتماعی و افزایش حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی می‌دانند

(جوانمرد، زینی حسونند، سیف، ۱۴۰۱، خوانین زاده، نعیمی، فرح‌بخش، ۱۳۹۶، آزاد ارمکی و شریفی ساعی، ۱۳۹۰). این دیدگاه بر نقش تغییرات ساختاری مانند گسترش شهرنشینی، صنعتی شدن و افزایش سطح سواد تأکید دارد. در مقابل، گروهی دیگر از پژوهشگران به تأثیر عوامل روان‌شناختی و خانوادگی مانند کمبود محبت، بحران هویت و ضعف در مدیریت احساسات اشاره دارند (فتحی، کرمی قهی و پوراسمعی، ۱۳۹۸، صمیمی، مظاهری، حیدری، ۱۳۹۱؛ طلائی، شریفی، ۱۴۰۰، حسین‌خانزاده، سیدنوری، یحیی‌زاده، عیسی‌پور، ۱۳۹۲). افزون بر این، تحقیقات نشان داده‌اند که روابط خارج از چارچوب رسمی ازدواج، در مواردی ناشی از کنجکاوی‌های روان‌شناختی یا تمایل به تجربه احساسات جدید است (قبادی، ۱۴۰۰، حامدی، خسروی، پیوسته گر، درویشه، خدابخش، صرامی، ۱۳۹۱، احمدی و اخوی، عبدالملکی، ۱۳۹۱).

نقش وسایل ارتباط جمعی و شبکه‌های اجتماعی در تسهیل و تشدید روابط میان دختران و پسران نیز یکی از عوامل برجسته‌ای است که در پژوهش‌ها به آن اشاره شده است. این ابزارها، با کاهش موانع ارتباطی، نه تنها امکان آشنایی اولیه را فراهم می‌کنند، بلکه به افزایش عمق این روابط نیز کمک می‌کنند (جهان‌شیرا و سجادی، ۱۳۹۹، رستگار خالد، محمدی و نقی‌پور ایوکی، ۱۳۹۱). با این حال، برخی دیگر از محققان بر این باورند که ضعف در تربیت مذهبی و اخلاقی و کاهش ارزش‌های دینی، مهم‌ترین عوامل زمینه‌ساز این روابط است (ساروخانی و رفعت‌جاء، ۱۳۸۳؛ کرمی و علم‌الهدی، ۱۳۹۴). برای نمونه، در مطالعه‌ای که توسط محمودیان و دراهکی (۱۳۹۳) و برزگرخضری و خدابخشی کولایی (۱۳۹۶) انجام شد، مشخص گردید که کاهش پابندی به ارزش‌های سنتی با افزایش احتمال برقراری روابط آزاد بین جوانان همبستگی معناداری دارد.

این اختلافات در نتایج تحقیقات، ضرورت انجام پژوهش‌های جامع و فراترکیب را به منظور بررسی همه‌جانبه این پدیده و دستیابی به چارچوبی یکپارچه بیشتر می‌کند.

توجه صرف به یک جنبه از مسئله و نادیده گرفتن سایر ابعاد، باعث شده است که بسیاری از پژوهش‌ها نتوانند راه‌حل‌های جامع و عملی برای مدیریت این مسئله ارائه دهند.

با توجه به وجود تناقضات و محدودیت‌های موجود در تحقیقات پیشین، نیاز به انجام پژوهشی جامع و فراترکیب احساس می‌شود که بتواند ابعاد مختلف این مسئله را بررسی کرده و به جمع‌بندی و طبقه‌بندی نظام‌مند یافته‌های موجود بپردازد. روش فراترکیب، با ترکیب نتایج تحقیقات مختلف و تحلیل ثانویه داده‌ها، امکان شناسایی روابط علی و زمینه‌های شکل‌گیری روابط دختر و پسر را فراهم می‌کند. این روش می‌تواند به درک عمیق‌تر از مسئله کمک کرده و مبنایی برای ارائه راهکارهای سیاست‌گذاری و مداخله‌ای فراهم کند.

روش

پژوهش حاضر با استفاده از روش (فراترکیب کیفی) انجام شده است. فراترکیب، روشی نسبتاً جدید در تحقیقات کیفی است. هدف فراترکیب، تفسیر یکپارچه و جدیدی از نتایج یافته‌های کیفی در مطالعات پیشین است (والش و دون^۱، ۲۰۰۴). به نقل از کیانی، نوابی نژاد، احمدی و تقوایی، (۱۴۰۰) که با تلفیق نتایج تحقیقات متعدد به محققان برای شناسایی انواع تم‌ها و مضامین رایج و مقایسه گروه‌های مفهومی مختلف کمک می‌کند و باعث ایجاد بینشی جامع‌تر و عمیق‌تر نسبت به موضوع مورد مطالعه می‌گردد که ممکن است در یک پژوهش واحد حاصل نشود. (آروین^۲ و همکاران، ۲۰۱۱؛ هربر^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). فراترکیب ساندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) روشی در پژوهش‌های کیفی است که هدف آن ترکیب یافته‌های مطالعات کیفی مختلف برای ایجاد یک درک جامع و عمیق از موضوع مورد مطالعه است. در این روش، به جای

1 Walsh & Downe

2 Erwin

3 Herber

خلاصه‌سازی ساده نتایج، تلاش می‌شود مضامین و مفاهیم جدیدی استخراج شوند که از ترکیب مطالعات به دست می‌آیند. این فرآیند شامل تحلیل و بازسازی مجدد داده‌ها به گونه‌ای است که یک چارچوب یا مدل نظری از یافته‌های موجود شکل گیرد. این روش به محققان کمک می‌کند تا ارتباطات پنهان، مفاهیم نوظهور و شکاف‌های تحقیقاتی را شناسایی کنند.

مرحله اول: تنظیم سؤال تحقیق

برای تنظیم سؤال پژوهش از پارامترهای مختلفی استفاده می‌شود. در این پژوهش، سؤالات زیر مورد کنکاش قرار گرفت:

شاخص تنظیم سؤال

۱. چه چیزی (سؤال مورد مطالعه): عوامل مؤثر بر دوستی‌ها و یا روابط پیش از ازدواج کدام‌اند؟
۲. چه کسی (جامعه مورد مطالعه): در این پژوهش از چندین پایگاه داده و موتور جستجوگر شامل: گوگل اسکالر، نورمگز، ایران داک، مگ ایران، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پرتال جامع علوم انسانی استفاده شد.
۳. چه وقت (محدودیت زمانی): مقالات و پایان‌نامه‌های مطالعه شده در این پژوهش از سال ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۳ است.
۴. چگونگی (روش فراهم آوری مطالعات): در این پژوهش روش «تحلیل اسنادی»، تحلیل داده‌هایی که به صورت ثانویه می‌باشند، مورد استفاده قرار گرفته است.

مرحله دوم: شناسایی و بازیابی مطالعات

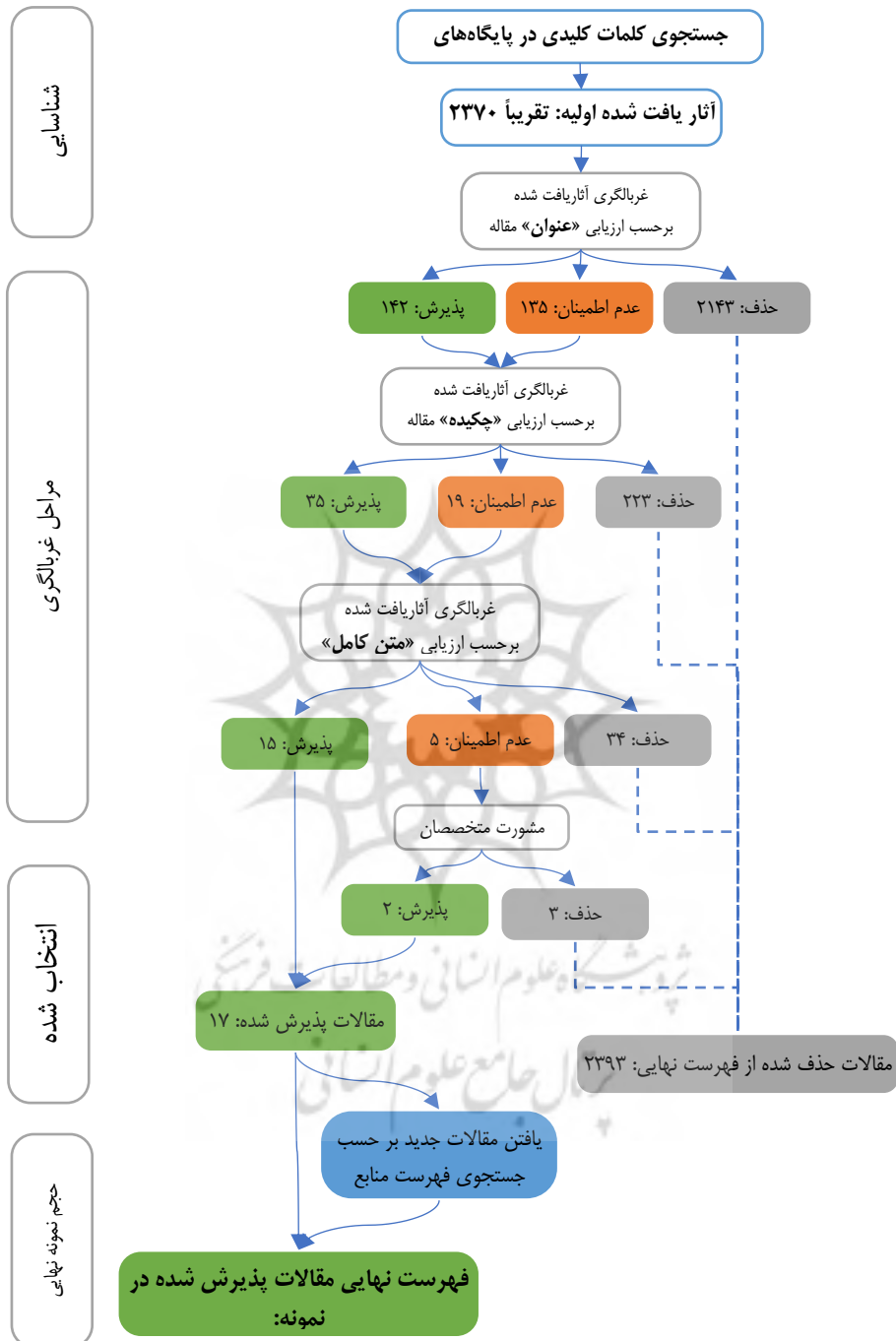
در این پژوهش، پایگاه داده، مجلات و موتورهای مختلفی از سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۴۰۳

به‌منظور شناسایی و جمع‌آوری مطالعات مختلف بررسی شد. بازیابی مطالعات با جستجوی کلی نظام‌اند در پایگاه‌های داده گوگل اسکالر، نورمگز، ایران داک، مگ ایران، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پرتال جامع علوم انسانی با کلمات کلیدی ازدواج، دوستی‌ها، روابط پیش از ازدواج، دختر و پسر، جنس مخالف، ناهمجنس، غیرهمجنس و روابط نامشروع و ... انجام گرفت.

مرحله سوم: تعیین معیارهای ورود و خروج مطالعه (تعیین منابع، اندازه نمونه)

پس از اینکه پرسش پژوهش و راهبرد جستجو مشخص شد نوبت به تصمیم‌گیری در این مورد می‌رسد که کدام مطالعات باید با توجه به هدف و دامنه پژوهش وارد ترکیب یا از آن خارج شوند. معیارهای ورودی پژوهش‌ها شامل: واژه‌های کلیدی مرتبط با روابط پیش از ازدواج، پژوهش‌های کیفی در بازه زمانی سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۴۰۳ در کشور ایران با محتوای روابط پیش از ازدواج پژوهش‌هایی که با روش‌های علمی انجام شدند. معیارهای خروجی شامل عدم دسترسی، نامرتب بودن از نظر محتوا و زمان و مقالات فاقد اعتبار علمی به این ترتیب از تعداد ۲۳۷۰ پژوهش یافته شده با توجه به معیارهای ورود و خارج و بررسی آن‌ها نهایتاً ۱۸ پژوهش مرتبط با موضوع به دست آمد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی



مرحله چهارم: استخراج نتایج

به‌منظور شناسایی یافته‌های پژوهشی مقالات مورد مطالعه، با توجه به روش پژوهش، مقالات منتخب مورد بررسی و بازبینی قرار گرفت و پس از کدگذاری اطلاعات استخراجی نتایج در قالب جدول ذیل گردآوری گردید.

جدول (۱): طبقه‌بندی یافته‌های پژوهش بر اساس نام و نام خانوادگی پژوهشگران و سال انتشار

	نویسندگان /سال	عنوان مقاله	جامعه نمونه	روش	عوامل ارتباط به جنس مخالف یافته‌ها
۱	کرم حبیب پورگابی، صلاح‌الدین قادری، زهرا امیری/ ۱۳۹۸	زمینه‌ها و پیامدهای دوستی با جنس مخالف: مطالعه‌ای پدیدارشناسانه	۳۰ نفر- ۱۵ دختر و ۱۵ پسر/سن ۱۹ تا ۳۱ سال	کیفی و روش پدیدارشناسی	درک از دوستی و رابطه دوستی: دختر: دوستی رمانتیک(تصور روابط عاشقانه و رمانتیک از رابطه با جنس مخالف)، پسر: دوستی لذت‌گرایانه(تصور لذت‌گرایی و تفریح از دوستی با جنس مخالف) و دوستی به عنوان امر جنسی(تصور سکسوالیته و جنس‌گراییانه از دوستی با جنس مخالف)، انگیزه رابطه: دختر: رابطه عاطفی(برجستگی بعد عاطفی دختران و نیاز عاطفی)، رابطه اقتصادی (نیاز مالی)، پولدار بودن پسر و اهمیت مملکت پول در روابط)، رابطه ازدواج محور(اهمیت داشتن و علاقمند بودن به ختم شدن روابط به ازدواج)، پسر: رابطه جنسی(اولویت داشتن نیاز جنسی در شکل‌گیری روابط)، رابطه لذت‌گرایانه(لذت‌گرایی پسران و شکل‌گیری روابط با هدف تفریح)، عوامل زمینه‌ساز: دختر: جو خانوادگی(تأثیر گذار بودن تشنه‌ای خانوادگی، دوری از خانواده و زیاده‌بودن تعداد جمعیت خانواده، کمبود عاطفی)، فشار هنجاری خواگاران(تأثیر گذار بودن محیط خواگاره و عدم کنترل محیط خواگاره، کسالت آور بودن محیط و تأثیرگذاری هم‌انثاقی)، فشار هنجاری دانشگاه(باز بودن فضای و تأثیرپذیری از محیط دانشگاه).
۲	خدیجه آذر یوسف نامور/ ۱۳۹۶	تبیین پدیدارشناسانه «تجارب روابط دوستی دختر و پسر دانشجوی»	۲۵ نفر- سن ۲۰-۲۹ سال هر دو جنس	کیفی و روش پدیدارشناسی	۱. نیازهای عاطفی و روانی(کمبود محبت، توجه، نداشتن ارتباط صمیمی میان اعضای خانواده، عدم امنیت روانی(عدم تعهد)، پرکردن تنهایی، دل‌تنگی دوری از خانواده، عدم حمایت از طرف خانواده و جامعه)، ۲. حس گنج‌گاو(بیشتر تمایل به بودن با جنس مقابل، آشنا شدن با ویژگی‌های جنس مقابل، کسب تجربه برای ازدواج، شناخت روحیات و خلق و خو، و یکبارگی و میل جنسی و کنج‌گاو برای شناخت بیشتر برای ازدواج، وقت‌گذرانی و پرکردن وقت‌های خالی و کسب لذت به ویژه در پسران، یافتن حامی در برابر مشکلات و سختی‌های زندگی، خودنمایی و تحریک جنس مقابل)، ۳. فشار محیطی و همسالان(فشار گروه و تبعیت به منظور دریافت پذیرش برای قرار گرفتن در گروه دوستان، خشم و هم‌چشمی و تقلید از دیگران به ویژه همسالان، فاصله افتادن بین بلوغ غریزه جنسی و بلوغ اجتماعی، کسب موقعیت و وجه در بین گروه دوستان (پسران)، ۴. داشتن حس استقلال طلبی(نشان دادن استقلال و قداطم کردن و مبارزه طلبی در برابر والدین و با عوامل تربیتی، جذابیت و توانایی برقراری ارتباط ویژه دختران (داشتن ظاهری زیبا و عشوهری برای جلب توجه) غلبه بر برخی مشکلات تحصیلی و رفتاری مانند خجالت و شرم، کمبود اعتماد به نفس و...)، ۵. حس انتقام جویی و تشنگی خاطر(انتقام گرفتن از جنس مقابل به منظور کاهش فشار تشنگی‌های قبلی، تشنگی خاطر با استفاده از ارضای نیاز جنسی به ویژه در پسران)، ۶. ضعف باورها و اعتقادات(بستگی اعتقادات و عدم پایبندی به احکام الهی، عدم آگاهی از بودن بالاتر با جنس مقابل)، ۷. وسایل ارتباط جمعی(تمایل به بودن در فضای مجازی با جنس مقابل به مدت طولانی، لذت‌بخش از حد و بهره‌مندی از فضای مجازی (تلگرام) با جنس مقابل.
۳	محسن نوافی، دکت بهمنی، محمدی فردین/ ۱۳۹۵	گرایش به ارتباط با جنس مخالف: مطالعه‌ای در باب نوجوانان پسر	۲۰ نفر/ ۱۶ تا ۱۸	کیفی زمینه‌ای مصاحبه کدگذاری	اسباب زمینه‌ای: مستقیم نبودن خانواده (کمبود محبت و بی‌توجهی به فرد و فقدان صمیمیت در خانواده عاقله از سوی خانواده تنهایی همدلی) و عاملیت جنس مخالف (پوشش نامناسب دخترها آرایش محرک اشارات جنس مخالف درخواست، مستقیم جنس مخالف تمایلات جنس مخالف)، اسباب علی: گروه دوستان (به مثابه گروه مرجع الگوپذیری از دوستان، تأثیرپذیری از دوستان یاری دوستان، حسادت به دوستان، رقابت، پذیرش اجتماعی، شهرت)، اسباب مداخله‌گر: رسانه‌های جمعی (فیلم‌ها و سریال‌های ماهواره‌ای، سریال‌های عاشقانه تلویزیون ایران، فیلم‌های ویدیویی مستهجن)، تکنولوژی جدید ارتباطی (موبایل و تلفن وایبر و واتس‌آپ، پیامک)
۴	مرضیه ابراهیمی فاطمه مهداد/ ۱۳۹۸	مطالعه کیفی زمینه‌های اجتماعی گرایش دختران به روابط پیش از ازدواج	۱۷ نفر/سن ۱۸ تا ۲۹	کیفی مصاحبه	نوع شناسی رابطه بر مبنای هدف (رابطه با هدف شناخت جنس مخالف، رابطه با هدف ازدواج، رابطه با هدف پاسخ به احساسات مقطعی) علل گرایش علل فردی: نیاز عاطفی(داشتن خانواده غیر مستقیم و بهم ریخته)، نیاز جنسی و جسمی (پیداری غریزه جنسی به دلیل تنزل وضعیت حجاب گسترش رسانه‌ها)، ترس از مجرد، لذت طلبی و خوشی.

۵	فرهاد خرمایی، تسویه زارعی منوچان / ۱۳۹۶	روابط بین دختران و پسران از دیدگاه دختران توجوان: یک پژوهش کیفی	۳۰ تفرص‌محابه گروهی (سه گروه شش تفره) / ۱۲ نفر مصاحبه ساختار یافته	کیفی مصاحبه دیدگاه کل گرا	ویژگی‌های شخصیتی: ویژگی‌های تحولی و رشدی: ویژگی‌های دوران بلوغ ساده (بحران هویت، تمایل به استقلال، مورد توجه دیگران بودن و پاسخگویی به حس کنجکاوی درباره جنس مخالف) و زود باور بودن، وقت گذرانی و پرکردن وقت‌های خالی و کسب لذت تداشن غرور و عدم اعتماد به نفس. تأثیرات و انگیزه‌ها: ارضای نیازهای عاطفی و روانی (محبت، توجه، حمایت، امنیت و عشق) و تیاژ جنسی. ارزش‌ها و اعتقادات مذهبی (ایمان، دعا کردن، نماز خواندن، محرم و نامحرم بودن طرف رابطه). عوامل تربیتی: جو خانواده: کمبودها و خلأهای عاطفی در خانواده و میزان و نحوه ابراز محبت نسبت به آنان و عدم تأمین امنیت و آرامش، کمبود محبت پدر، اعتیاد والدین، سطح سود والدین، سبک تربیتی والدین: نحوه کنترل و نظارت بر توجوان از نظر میزان سختگیری‌ها، عدم کنترل والدین، سرترش‌ها، ملاحت‌ها، تبعیض قائل شدن بین فرزندان، مقایسه توجوان با سایرین، عدم مشارکت در تصمیمات خانواده، مخالفت خانواده با ازدواج، عدم رابطه صمیمانه، صحبت نکردن و عدم راهنمایی دختر و شکاف و فاصله تسل‌ها، گروه همسالان، تأثیرگذاری و فشار و تأییدجویی از همسالان. عوامل اجتماعی: مدرسه: تأثیرپذیری از همکلاسی‌ها و گروه‌های دوستانه رسته‌ها: موبایل، ماهواره اینترنت و شبکه‌های مجازی: واتس آپ و تلگرام و بی‌تاک و اینستا، جامعه: تغییر ارزش‌ها و تکرش‌ها، مثبت قل‌مداد کردن رابطه و آشنایی به قصد ازدواج و کم رنگ شدن ارزش‌هایی همچون حرف زدن زن و مرد نامحرم با افزایش معاشرت‌ها، مراسم‌های عزاداری و عروسی‌های مختلف، فضای پارک‌ها و خیابان‌ها.
۶	امید قادرزاده، فریدین محمدی، حسین محمدی / ۱۳۹۶	جوئان و روابط پیش از ازدواج: مطالعه کیفی زمینه ها، تمامات و پیامد های آن	۲۱ نفر/ سن ۲۸ تا ۳۴ سال	کیفی نظریه زمینه‌ای، رویکرد برساختی- تفسیری	شرایط علی: مشکلات عاطفی (کمبود محبت، تنهایی، فقدان همدلی)، پذیرش در گروه دوستان (الگوپذیری از دوستان تأثیر پذیری، رقابت کسب منزلت احساس حقارت، جلو گیری از مسخره شدن)، انگیزه های جنسی (انگیزه های جنسی ارضای جنسی)، شناخت تان (درک زنان، شناخت رنج‌ها، شناخت نیاز های زنان، دوستی و تمرین ردگی)، طلب آرامش روانی (احساس آرامش، احساس لذت عاطفی، شادی). زمینه‌ها: محرکات جنس مخالف (پوشش نامناسب دخترها، آرایش محرک، اشارات جنس مخالف درخواست مستقیم جنس مخالف تمایلات جنس مخالف). شرایط مداخله‌گر: رفتارهای توین ارتباطی و اطلاعاتی (فیلم‌های ماهواره‌ای، سریال‌های عاشقانه خارجی و داخلی، فیلم‌های ویدئویی مستهجن، موبایل، تلفن پیامک). روابط عاشقانه: فداکاری در رابطه، رقابت با سایر خواستگارها، رابطه عاشقانه انگیزه ازدواج. روابط مبتنی بر بربریه: تعهد ظاهری، فریب دوستی، عدم وابستگی، دوست دختر متنوع، رابطه همزمان، رابطه لذت‌گرایانه، هدف جنسی.
۷	مسلم، رامین حبیبی کلپور، ابوالفضل فرید ۱۳۹۹/	مطالعه پدیدارشناسانه دلایل گرایش به ارتباط با جنس مخالف قبل از ازدواج	۱۸ نفر/ ۹ دختر و ۹ پسر، ۱۸-۲۳ سال	کیفی پدیدارشناسی، مصاحبه نیمه ساختار یافته	علاء عاطفی: تربیتی (کمبود تیاژهای عاطفی-روانی روش تربیتی و انتظارات تیاژی والدین عدم آموزش مناسب از جانب خانواده)- تغییرات ناآزور اجتماعی، فرهنگی (مپا تریون شرایط ازدواج دائم، دگرگونی ارزش‌ها و باورها و تکرش‌ها، تغییر تاکتایی محیط)- رسانه‌های جمعی (جاذبه‌های محیط مجازی و پیام رسان‌ها، رشد تکنولوژی و ریزش ترس از تبعات منفی ارتباط‌ها، نشان دادن تصویر غلط و واهی از دانشگاه توسط صدا و سیما)- دین‌گروزی (مقران نسبت به محدودیت‌ها و دیدگاه‌های تابوی دینی در این زمینه، باور به وجود تناقض و فقدان پشتوانه استدلالی قوی دینی در این زمینه)- پاسخ به نیاز فرونی (انضای بلوغ و رسیدن به آرامش درونی، ارضای تیاژ جنسی به ویژه در پسران، تیاژ به یک همدم و حامی به ویژه در دختران، ارضای حس کنجکاوی)- ویژگی‌های شخصیتی (عدم اعتماد به نفس و ناتوانی در مهارت ته گفتن، بیرون گرایی، هیجان خواهی و تنوع طلبی، دیده شدن و ارضای استقلال فکری-عملی، حس انتقام جویی و مقیان نسبت به سنت‌ها و قوانین موجود)- فشارهای محیطی و دوستان (حس انتقام جویی)، هم‌رنگی با جماعت و چشم و هم‌چشمی، واسطه‌گری و فشارهای دوستان)- سیستم آموزشی ناکارآمد (اعتراف به تفکیک جنسیتی و محدودیت‌های موجود، عدم وجود تفریحات و سرگرمی‌های سالم و کافی عدم آموزش مهارت‌های برقراری ارتباط سالم، ضعف تحصیلی و فشار روانی ناشی از کنکور).
۸	علی طالعی، معصومه اسمعیلی، محمدرضا فلسفی تژاد، سمیه کاظمیان، احمد برجلی ۱۳۹۷/	آسیب‌شناسی ارتباط با جنس مقاوت در شیکه‌های اجتماعی مجازی: یک مطالعه پدیدارشناسی با توجواتان	۱۶ نفر/ پسر ۱۴ تا ۱۶ ساله	کیفی و روش پدیدارشناسی توصیفی	تجربه ارتباط با جنس متفاوت: انگیزه ارتباط، انگیزه وقت گذرانی، مرتبط با ویژگی‌های رشدی، انگیزه خودتمایی، انگیزه رقابت با همسالان، ریشه کمبود محبت. الگوپذیری ارتباط با جنس مخالف: گروه وسیله ارتباط با دختر، آزادی ارتباط، فعالیت دخترها، صحبت از روابط عشقی، افعال پسرها، مشاهده، گفتگوها، یادگیری ارتباط با دختر، گفتگو در فضای مجازی، صحبت با دختر، گفتگوی مختلف، ابرازگری آشکارا راه و روش برقراری ارتباط با هدف تحریک کردن، با هدف طرد شدن، همراهی زبانی، چرب‌زبانی، جسارت داشتن، به اهمیت به کوچک شدن استفاده ازعالم غیر کلامی. تنوع روابط: روابط متنوع، ارتباطات فرعی دیگر با دیگر دختران، داشتن رابطه فرعی در کنار رابطه اصلی.

۹	علی یوسفی، سید زهرا کاظمی یزدی، مصطفی غنی‌زاده/ ۱۳۹۸	پدیدارشناسی تجربی تعاملات دگرچس‌خواهان (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد)	۲۲ فقره/ ۱۱ دختر و ۱۱ پسر، سن ۲۰-۲۸	تحلیل پدیدارشناسی تجربی	رقابت برای تصاحب کردن، عضویت دختر در گروه، رقابت بر سر دختر، رقابت برای تصاحب دختر، دعوا به خاطر دختر، خودتمایی برای جنس متفاوت. تقویت رابطه، پیشنهاد ترک گروه برای استحکام رابطه، شروع رابطه راهبرد ارتباطی برای بدست آوردن دختر، رابطه فردی و گفتگو دوتفرقه، پول عامل تسریع رابطه، پیشنهاد دوستی و ارسال تصاویر شخصی، ملاقات همدیگر، قول و قرار گذاشتن، رفتارهای تحریک کننده، کادو خریدن، ورزش کردن یا همدیگر، علاقه مند شدن. ارتباط جنسی: ارتباط در خلوت دعوت آشکار در گروه، پیشنهاد غیر مستقیم رابطه جنسی، درخواست رابطه جنسی رابطه جنسی، تعریف رابطه جنسی. ترویج قساده جنسی: پارتی رفتن، مشروب خوردن دزدی، اطلاعات تهدید کردن عکس گرفتن از رابطه، ارتباطات جنسی مکرر شرح رابطه جنسی با دوستان عکس و فیلم گرفتن از رابطه جنسی. معانی طبیعی تعاملات دگرچس‌خواهانه: همکاری درسی، فعالیت داوطلبانه دانشجویی، حمایت اجتماعی، تازگی تجربه ارتباط با جنس مخالف، کنجکاوی، کسب تجربه متفاوت دوستی، تفریح و سرخوشی، شناخت جنس مخالف، شناخت خود، تفکر درباره آینده زندگی، تماشایی، همدردی و همدلی در دلد کردن جلب توجه و لذت همنشینی و دل‌بستگی عاطفی، جلب نظر، معاشرت و همبستگی، میل به رابطه جنسی، لذت و ارضاء جنسی در تعامل با جنس مخالف.
۱۰	پهروز بهروزیان، احسان حسند/ ۱۳۹۵	بازسازی معنایی روابط جنسی پیش از ازدواج: ارائه یک نظریه زمینه‌ای	۳۳ فقره/ ۱۶۸۳ سال ۱۱ زن و ۱۹ مرد	کیفی استراتژی نظریه زمینه‌ای روایتگرایی تفسیرگرایی اجتماعی مصاحبه نیمه ساختار یافته	هویت‌یابی جنس/احس مرد با زن بودن -بالا رفتن اعتماد به نفس - فشار جنسی- اهمیت تجربه شخصی، وسایل جدید ارتباطی/تأثیر ماهواره و فیلمهای مستجن- وجود فضای مجازی- موبایل وسیله تسهیل گر، فشار گروههای دوستان/فشار دوستان برای داشتن رابطه -همه‌گیری دوستان - رقابت جویی در بین جوانان، رفتار فراموشی/سرگرم شدن -رفع نیاز جنسی -خوش گذرانی و لذت بردن، ارتباط عاطفی و حمایتی (نیاز به محبت و توجه -خلق عاطفی و دل بستگی بیش تر - منبع ارضاء بودن رابطه جنسی، فرصت و امکان ارتباط/کم هزینه بودن وجود جا و مکان - راحت و آسان بودن ارتباط با جنس مخالف)، روابط مبتنی بر عشق سیال(تابداری ذاتی روابط تنوع و لذت بیشتر/نگاه کالکچری به ارتباط جنسی، چله‌یابی اهداف از پیش و فرهنگ/عادی و همه گیر شدن، کم رنگ شدن عقاید سنتی و مذهبی وجود ارزشهای رایج یخش، رشد فرد گرایی و تغییر ارزش ها و افزایش تمایل به تحصیل و اشتغال ، فشار های اقتصادی و تأمین از ازدواج، عدم شرایط ازدواج)
۱۱	زهرا خواتین زاده، ابراهیم تعیمی، کیومرث فرح بخش/ ۱۳۹۶	بررسی زمینه‌های گرایش به تعدد روابط با غیرهمجنس	۲۴ فقره/ ۱۳ دختر و ۱۱ پسر	روش نظریه زمینه‌ای مصاحبه عمیق تیمه‌ساختاریافته	عوامل ارتباطی: تغییر ماهیت و مفهوم ارتباط: ترس از تنهایی، ترس از نداشتن ارتباط، وقت نگذاشتن در رابطه، مهم نبودن اصل رابطه، صرف بودن در رابطه، یک طرفه بودن رابطه، آسان شدن ایجاد رابطه، سطحی بودن روابط ارتباطات نامتوازن، پویایی‌های بین فردی: عدم برابری طرفین، دلسوزی، شایعت زیاد، نبود صمیمیت واقعی، رابطه جنسی، عدم پابندی در روابط، عوامل روانشناختی مقابل: بی‌اعتمادی، نبود درک متقابل. عوامل بیرونی: تغییر بافت جامعه: تغییر فضای جامعه، تغییر ارزش‌ها در جامعه، عدم تحمل تفاوت‌ها: تفاوت‌ها، تطابق ملاک‌ها، ابهام در معیارها، رسانه‌ها: شبکه‌های ماهواره‌ای، فضای مجازی، فراغت زمانی: عدم اشتغال به کار یا تحصیل، خانواده: تأثیرات و جو حاکم بر خانواده، تفاوت در رفتار با جنس متفاوت یا خانواده، شباهت معیار شریک گزینی با تعاملات جاری در خانواده، مبداء والدین غیر متعهد، جو خانواده گسترده، پویایی‌های خانوادگی: خلا عاطفی و روابط سرد در خانواده، روابط ناسالم در خانواده مبداء تنهایی در خانواده، معیارهای متفاوت با خانواده اصلی، تنوع طلبی: عوامل روانشناختی درونی: بلوغ فکری، خود گریزی، عدم مسئولیت‌پذیری، پویایی‌های احساسی: ترس از درگیری عاطفی، عوامل شخصیتی: بی‌هویتی، وابستگی ذهنی به عوامل محیطی: الگو گیری از طرف مقابل، جو فکری همسالان، مقایسه طرف مقابل با اطرافیان، تقلید از دوستان. عوامل فرهنگی: مذهب: کم‌رنگ شدن اعتقادات مذهبی، قبح‌زدایی: عادی شدن، کاهش قبح تعدد روابط، عوامل تحت پوشش ازدواج: عدم وجود مشترک تمیست به ازدواج، بررسی برای ازدواج، عدم ریسک‌پذیری برای ازدواج.
۱۲	منصور فتحی، احمد قیاقوند، معصومه شاکرم/ ۱۴۰۱	تجربه دختران توجوچان از رابطه با جنس مخالف در فضای مجازی	۲۴ فقره از دختران توجوچان	روش پدیدارشناسی	تنگی آفتابانه زندگی روزمره: محدودیت های خانواده/تصعب پدرا نه کنترل خانواده، تکرش منفی والدین به شبکه مجازی، روابط تیره خانوادگی، کنترل نامحسوس، خانواده احساس تنهایی در خلوت شبانه) رهایی/از غمید و بندها) رهایی از قفس شیشه ای شهر، پرواز از قفس کوچک شهر، پیش به سوی مدرن شدن) فضای مجازی زمینه‌ساز تسهیل روابط جدید ارتباطی: ارتباط آسان گمنامی/خلوت شبانه، بی وی مدرن، شخصی سازی فضا، گستردگی بساط مجازی، دو رویی مجازی، فشنگی پیام مجازی در رابطه پنهانی، دسترسی پذیری دنیای مجازی) پرتنه تری در بازار/ازد مجازی (چراغ راهنمای دوستی، بی بند و باری مجازی، تور مجازی، اثبات وجود مجازی، سبک مدرن رابطه، کنکاش در

					دنیای مدرن رتانه، درد و دل آتلان، گلچین مجازی، جذابیت مجازی، وسعت سلیقه مجازی، محال‌های شدنی، از ظاهر مجازی تا باطن واقعی، رابطه آزاد در چت آزاد، میادی آداب در دنیای مجازی، شیفت دخترانه تنهایی مجازی (پیگیری مطالب مجازی، عکس گردانی، اکانت مجازی، علاقه‌مندی مجازی، لیاقت در رابطه، کنجکاوی توجعوتی، تجربه بی‌واسطه، شیفت در خلوت، مشخصه توجعوتی، شیفت کالشی، دختر مدرن، تورزی مجازی).
۱۳	حسنت قیادی / ۱۴۰۰	مطالعه کیفی زمینه های گرایش دختران به جنس مخالف (مورد مطالعه: دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام)	۳۰ نفر از دختران دانشجو کارشناسی / ۳۰ تا ۳۸	پارادایم کیفی و روش تحلیل تماتیک	سنخ‌شناسی بر حسب اهداف: ۱. هدف کسب شناخت، ۲. هدف ازدواج و انتخاب همسر ۳. با هدف تنوع و کسب لذت (تفریح و سرگرمی، الگو جدید فرافکنی) سنخ‌شناسی رابطه بر حسب علل گرایش: علل فردی: نیازهای عاطفی و روانی، جلب محبت و حمایت، همدلی و همزبانی، ارضا نیاز جنسی، تنوع و سرگرمی و هیجان آور و ازدواج) علل اجتماعی: فشار گروه همسالان، توجع امتیاز برای جذابیت در دختران و برتری پسران نشانه قدرت و توانمندی و احساس مردانگی و نشان دادن آن نشانه بی‌عرضگی و ناتوانی، مصرف رسانه‌ای، کیفیت روابط والد- فرزند و وجود تعارض بین والد و فرزند و خانواده پدر سالار و به دلیل ایجاد سرخوردگی و احساس تنهایی و انزوی بیشتر، نظارت و کنترل خانواده) علل فرهنگی: استحاله ارزشی و تغییر سبک زندگی و از بین رفتن فنج رابطه، جارت بیشتر، اهمیت تداوم به حرف دیگران)
۱۴	حدیث سیفه کرم اله چوتمد، تاهید زینی حسوند ۱۴۰۱/	واکاوی پیامدهای روابط دوستانه دانشجویان دختر و پسر به روش تحلیل کیفی و داده‌بنیاد (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آیت‌الله بروجردی (ره))	۳۰ نفر، رده سنی ۱۸-۳۹ سال	شیوه کیفی و روش گرداندن توری روش مصاحبه نیمه ساختاریافته	تسویه علمی: برآوردن نیازهای روحی-عاطفی (تنهایی، نیاز به آرامش، دوست داشتن، علاقه، نیاز به ازدواج، لذت گزایی، نیاز به محبت، نیاز به همدلی، تأثیرپذیری از گروه دوستان (آشنایی به واسطه دوستان، تأثیر پذیری از دوستان)، فضای دانشگاه (آشنایی در دانشگاه)، فضای مجازی (آشنایی در تلگرام، آشنایی در فضای مجازی، آشنایی در اینستا، محیط بیرون (آشنایی در خیابان، آشنایی در اتوبوس، آشنایی در پارک). تسویه زمینه‌ای: شرایط سنی (شروع رابطه در سن ۱۵، ۱۶ تا ۲۹ سالگی)، طولانی شدن رابطه (طول کشیدن رابطه، صرف وقت زیاد در رابطه، دغدغه فکری، تسهیل ارتباط و ملاقات (دیدار در مکان های عمومی و تفریحی، فضای مجازی، تلفن، اینستا، سخت شدن شرایط ازدواج، تسویه مداخله‌گر: کم‌ترک شدن ارزش های دینی (پایبندی کم به ارزش های دینی و سنتی، پایبندی متوسط به ارزش های دینی و سنتی) دیدگاه های ارزشی توطه‌ور (خوب دانستن روابط، تغییر سبک ازدواج، رابطه دوستی به قصد ازدواج، مشخص شدن هدف از رابطه، رعایت اصول اخلاقی در رابطه، وجود داشتن روابط دوستی).
۱۵	مرفیبه پوراسماعیلی، منصور فتحی، محمدتقی کرمی قبی / ۱۳۹۸	تجربه زیسته دختران از روابط نامتعارف با جنس مخالف و پیامدهای آن	۳۰ دختر بین ۱۸-۳۹	کیفی و از نوع پدیدارشناسی با روش مصاحبه نیمه ساختار یافته و تحلیل مضمونی	رابطه به مثابه تأمین نیازهای مالی (تأمین منافع شخصی، حمایتگری مالی، نیاز عاطفی) بر کردن خاله عاطفی، غلبه بر ترس، فرار از تنهایی، نیاز به دوست داشتن، نیاز به دوست داشته شدن، احساس تلقی خاطر، نیاز جنسی (تأمین نیاز جنسی)، ویژگی های فرد مقابل: همسان گزینی (تطابق فکری، فرهنگی، اقتصادی و غیره، بلوغ فکری فرد مقابل، تحصیلات، خصوصیات فردی (مسئولیت پذیر بودن، ارزشمند بودن، قابل اعتماد بودن)، مقاومت و تمنا قردیت رشد فردگرای (اهمیت دادن به بدن، لذت فردی، پر رنگ شدن فردگرایی، عدم پایبندی به باورهای سنتی و مقابله با آن، اهمیت تداوم به قضاوت دیگران، عاملیت در انتخاب برای ازدواج پذیرش ریسک) پذیرش مسئولیت برقراری رابطه، عدم ترس در مواجهه با پکارت زدایی و پذیرش مسئولیت آن، سنت گریزی) ازدواج به مثابه محدودیت و هزینه، عواقب و پیامدهای طالق، تکرش منفی نسبت به ازدواج (استقلال: استقلال محل زندگی) زندگی مستقل و به دور از خانواده در یک شهر دیگر، زندگی در خوابگاه و به دور از خانواده، داشتن خانه مستقل از خانواده در همان شهر، استقلال مالی (اهمیت استقلال مالی در کیفیت رابطه، اهمیت استقلال مالی برای فرد، تأثیر استقلال مالی در میزان وابستگی به خانواده، استقلال مالی قدرت انتخاب و تصمیم گیری در رابطه) تغییر تکرش ها و ارزش ها: تغییر تکرش فرد (تکرش مثبت به رابطه با جنس مخالف، تغییر تکرش به رابطه با افزایش سن، تکرش مثبت به رابطه جنسی، عادی شدن برقراری ارتباط با جنس مخالف، تغییر تکرش خانواده (ضعف باورهای مذهبی در خانواده، تکرش مثبت خانواده نسبت به رابطه با جنس مخالف، خانواده با تکرش سهل گیرانه (تأثیر خانواده) اطلاع خانواده ها از وجود رابطه، بیان جزئیات رابطه برای خانواده و دوستان) تأثیر محیط نقش و تأثیر گروه دوستان، نقش و تأثیر رسانه ها، رابطه به مثابه امکاتی برای شکوفایی: افزایش شناخت خود و جنس مخالف) کسب مهارت در برقراری ارتباط با جنس مخالف و بلوغ فکری، کسب تجربه، شناخت جنس مخالف)
۱۶	رنا کرمی، تورج هاشمی تصرف لباد، خلیل اسماعیل پور / ۱۳۹۶	پدیدار شناسی عوامل موثر در شکل گیری و تداوم ارتباط با جنس مخالف در توجعوتان دختر: تحقیق کیفی	۲۱ دانش آموزان دوره اول و دوم دوره متوسطه	کیفی تکنیک مصاحبه ی عمیق	عوامل فردی: ویژگی های شخصیتی بالینی و غیر بالینی، جذابیت جنس مخالف، تصورات قبلی مثبت و ساده اندیشه از رابطه با پسر و برقراری رابطه برای ایجاد سرگرمی و تنوع در زندگی یکنواخت روزمره. عوامل محیطی و اجتماعی: گروه دوستان، داشتن شرایط نامتعادل خانوادگی و استفاده نامناسب از تکنولوژی های جدید ارتباطی و حضور فعال و کنترل نشده در شبکه های ارتباطی فضای مجازی.

۱۷	دانیوش بوستانی احمد محمدپور ۱۳۸۸/	بازسازی معنایی چفت‌گیری جنسیتی پسران تسبیت به دختران	۲۰ پسر سوم دیرستانی	تفسیرگرایی اجتماعی قوم تکثاری روش های مشاهده مشارکتی و تکنیک مصاحبه عمیق روش تسطریه زمینه‌ای	پازندیشی/اهمیت تجربه شخصی، عادی شدن ارتباط، نقد چارچوب‌های رفتاری جامعه، کاهش تعصبات خانوادگی، گذشته‌نگری انتقادی، ضرورت ارتباط متعادل با جنس مخالف، ضرورت ارتباط و ...؛ درگیری قضاوت ذهنی/مشغولیت ذهنی، صحبت‌های گروهی جنسیت محور، هم‌نشینی‌های جنسیت محور؛ فشار هنجاری گروه دوستی/فشار گروهی برای داشتن دوست جنس مخالف، همه‌گیری هم‌کالسی‌ها، همه‌گیری گروه دوستان؛ ارتباط ابژوژمند(مهایل تسهیلگر ارتباط ارتباط با پلوتوث ارتباط واسطه‌مند، ارتباط حاضر با غایب و ...)
۱	سعیده میرایی، علی یوسفی، سیده سمیه موسوی/۱۳۹۴	بررسی و شناخت الگوها و فرایندهای شکل‌گیری روابط جنسی پیش از ازدواج	۱۰ زن مجرد دارای روابط دوستی با جنس مخالف/ ۲۰ تا ۳۰ سال	گرفتار تئوری	۱. روابط دوستی سنتی (بیشترین پابندی به ارزشهای جنسی سنتی و باورهای مذهبی تسبیت به سایرین)؛ شرایط علی (کنجکاوی و میل به تجربه دوستی با جنس مخالف، نیاز جنسی، احساس تنهایی، تصور یافتن مرد ایده‌آل، آشنایی به قصد ازدواج، وقت‌گذارتی، تحریک شدن از طرف دوستان برای برقراری رابطه، اصرار مرد برای برقراری رابطه و فشار روانی ناشی از شرایط کنکور) ۲. رابطه جنسی پیش از ازدواج مبتنی بر روابط عاشقانه: شرایط علی (ویژگیهای ظاهری، مرد ویژگیهای اخلاقی و شخصیتی مرد آشنایی به قصد ازدواج احساس تنهایی فشار هنجار گروه دوستان مبنی بر داشتن دوست جنس مخالف، تصور یافتن فرد ایده‌آل، تحریک شدن از طرف دوستان برای برقراری رابطه، اصرار مرد برای برقراری رابطه و نیاز جنسی) ۳. رابطه جنسی پیش از ازدواج مبتنی بر عشق سیال: شرایط علی (بلوغ جنسی زود رس، احساس عدم امنیت، و احساس تنهایی، کسب لذت جنسی) ۴. رابطه جنسی پیش از ازدواج مبتنی بر روابط ضد عاشقانه (فیب)؛ شرایط علی (آشنایی به قصد ازدواج، و اصرار مرد، و به قصد انتقام‌گیری، آزار جنس مخالف)

مرحله پنجم: تحلیل و ترکیب یافته‌های حاصل از مطالعات کیفی

در این پژوهش، فرایند اصلی تجزیه و تحلیل اطلاعات استخراج شده از مقاله‌های مورد مطالعه و سپس ترکیب آن‌ها با بهره‌گیری از تکنیک‌های «کدگذاری»^۱ انجام گرفته است. کدگذاری، قلب فراترکیب و مهم‌ترین مرحله آن است. در این راستا در پژوهش حاضر بر روی اطلاعات استخراج شده از مقالات، چند مرحله کدگذاری انجام گرفته است. مرحله اول «کدگذاری باز»^۲ بود. در جریان کدگذاری باز، به خرد کردن اطلاعات، تجزیه و تحلیل، مقایسه، برچسب زدن و مقوله‌سازی داده‌ها پرداخته می‌شود (استراوس و کرین ترجمه افشار، ۱۳۹۰)^۳ کدگذاری باز در پژوهش حاضر، فرایندی بود که در آن اطلاعات دریافتی به صورت واحدهای معنادار درآمدند و در شروع فرایند تحلیل از آن‌ها استفاده شد. هدف اصلی کدگذاری باز، مفهوم‌سازی و برچسب زدن به داده‌ها بود. در این

1 Coding

2 Open Coding

مطالعه، هر جمله خبری در اسناد مورد مطالعه را که نوعی پیام، خبر یا نتیجه‌ای را اعلام می‌کرد که مرتبط با سؤال پژوهش حاضر بود، یک برجسب یا کد مفهومی به آن داده شد. واحد تحلیل، جمله بود و نه پاراگراف. به عبارتی، کدها در سطح جملات، استخراج شدند و هر پاراگراف، مجموعه‌ای از چندین کد را به خود اختصاص می‌داد.

بعد از تحلیل یافته‌های کیفی مقالات مورد مطالعه، در نهایت در مرحله کدگذاری باز «کد مفهومی» به دست آمد. سپس در مرحله «کدگذاری محوری» مفاهیم مشابه در کدگذاری مرحله قبل در یک مفهوم کلانتر طبقه‌بندی شدند. به عبارتی، چندین مفهوم اولیه، در یک مفهوم کلان‌تر خلاصه گردیدند. در نهایت با ترکیب و ادغام کد اولیه در مفاهیم مشترک، در مجموع ۳۲ مفهوم به دست آمد که این مفاهیم نیز با دسته‌بندی موضوعی و ادغام آن‌ها در سطحی بالاتر، ۱۱ مقوله اصلی مشخص شد که بیان‌کننده عوامل اصلی بروز روابط پیش از ازدواج در خانواده ایرانی هستند. به عبارتی، مقوله‌ها یا حیطه‌ها، از ترکیب کدهای محوری شکل گرفتند.

تمام کدها، مفاهیم و مقوله‌های استنتاج شده در پژوهش حاضر در قالب جدول ۲ در این بخش آورده شده است:

ابعاد	کد محوری	مقوله فرعی	داده‌های اولیه
فردی	گرایشی	ارضای نیازها	ارضای نیازهای عاطفی و روانی، کمبود نیازهای عاطفی-روانی، نیاز عاطفی، پرکردن خلأ عاطفی، نیازهای روحی-عاطفی، کمبود عاطفی، جبران خلأ عاطفی، پرکردن تنهایی، فرار از تنهایی، تنهایی در خانواده، احساس تنهایی در خلوت شبانه، احساس تنهایی و انزوای بیشتر، ترس از تنهایی، ترس از نداشتن ارتباط، فقدان همدلی، همدردی و همدلی، نیاز به یک همدم و حامی به‌ویژه در دختران، حمایت، همدلی و همزبانی، یافتن حامی در برابر مشکلات و سختی‌های زندگی، نیاز به همدم، درد دل کردن، محبت، کمبود محبت، ریشه کمبود محبت، نیاز به محبت و توجه، جلب محبت و توجه، جلب نظر، غلبه بر ترس و لذت همنشینی و دلبستگی عاطفی، تعلق عاطفی و دل بستگی بیشتر، نیاز به دوست داشتن و دوست داشته شدن، احساس تعلق خاطر، برآوردن نیاز به آرامش، دوست داشتن، علاقه، آرامش روانی، احساس آرامش، احساس لذت عاطفی، شادی، پاسخ به نیاز درونی، اقتضای بلوغ و رسیدن به آرامش درونی.
			ارضای جنسی، نیاز جنسی، ارضای نیاز جنسی به‌ویژه در پسران، میل به ازدواج، عشق و لذت جنسی، معاشقه و همبستری، میل به رابطه جنسی، لذت و ارضاء جنسی در تعامل با جنس مخالف، ارضا نیاز جنسی، تامین نیاز جنسی، دوستی به عنوان امر جنسی، تصور سکسوالیته و جنس گرایانه از دوستی با جنس مخالف، رابطه جنسی، اولویت داشتن نیاز جنسی در شکل‌گیری روابط، هویت‌یابی جنسی، حس مرد با زن بودن، فشار جنسی، منبع آرامش بودن رابطه جنسی.
		انگیزه‌ها	نیاز به ازدواج، بررسی برای ازدواج، عاملیت در انتخاب برای ازدواج، عده ای با هدف ازدواج و انتخاب همسر، رابطه ازدواج محور، اهمیت داشتن و علاقمند بودن به ختم شدن روابط به ازدواج، نیاز به ازدواج، رابطه دوستی به قصد ازدواج.
		لذت طلبی	وقت گذرانی و پرکردن وقت‌های خالی، انگیزه وقت گذرانی، تفریح و سرخوشی، سرگرم شدن، خوش گذرانی، سرگرمی و هیجان آور، فراغت زمانی، گذراندن

و سرگرمی می	اوقات فراغت، تفریح و سرگرمی، الگو جدید فراغتی، برقراری رابطه برای ایجاد سرگرمی، روابط ناپایدار، روابط با هدف تفریح، تفریح از دوستی با جنس مخالف، نبود سرگرمی سالم و جذاب، عدم وجود تفریحات و سرگرمی‌های سالم و کافی، خوشی و کسب لذت، لذت بردن، روابط مبتنی بر عشق سیال، لذت بیشتر، نگاه کالاگونه‌گی به ارتباط جنسی، لذت گرایی، لذت فردی، لذت آنی، رابطه لذت گرایی، لذت گرایی پسران و شکل گیری دوستی لذت گرایی، ناپایداری تعاملی، انتقام گرفتن از جنس مقابل به منظور کاهش فشار شکست‌های قبلی، تشفی خاطر با استفاده از ارضای نیاز جنسی به ویژه در پسران، حس انتقام جویی .	
استقلال طلبی	قدرت انتخاب و تصمیم گیری در رابطه، ارضای استقلال فکری-عملی، تمایل به استقلال، قدرت انتخاب و تصمیم گیری در رابطه، ارضای استقلال فکری-عملی، تمایل به استقلال.	
بینشی	شناخت جنس مخالف	شناخت روحیات و خلق و خو، شناخت بیشتر برای ازدواج، شناخت زنان(درک زنان، شناخت روحیات، شناخت نیاز های زنان، دوستی و تمرین زندگی) شناخت جنس مخالف، برخی از دختران با هدف کسب شناخت، شناخت نسبت به جنس مخالف، تبادل تجارب و اطلاعات، افزایش شناخت خود و جنس مخالف، کسب مهارت در برقراری ارتباط با جنس مخالف و بلوغ فکری، شناخت جنس مخالف، تازگی تجربه ارتباط با جنس مخالف کسب تجربه متفاوت دوستی
	درک معنای دوستی	تصور روابط عاشقانه و رمانتیک از رابطه با جنس مخالف، تصورات قبلی مثبت و ساده اندیشانه از رابطه با پسر، نگاه کالاگونه‌گی به دوست از جنس مخالف، تصور لذت گرایی، تغییر نگرش ها و ارزش ها، تغییر نگرش فرد، نگرش مثبت به رابطه با جنس مخالف، تغییر نگرش به رابطه با افزایش سن، نگرش مثبت به رابطه جنسی، تغییر نگرش خانواده ، نگرش مثبت خانواده نسبت به رابطه با جنس مخالف تفکر درباره آینده زندگی زناشویی، شناخت خود و زندگی زناشویی آینده
	ویژگیهای تحولی/ هویتی	تنوع در زندگی یکنواخت روزمره، تنوع برای تنوع طلبی و تنوع طلبی، ارضای حس کنجکاوی ، کنجکاوی، کنجکاوی نوجوانی، رقابت جویی در بین جوانان، فاصله افتادن بین بلوغ غریزه جنسی و بلوغ اجتماعی، بحران هویت، بی هویتی، خود نمایی، بلوغ فکری، بی هویتی.
روان شناختی	ویژگی های شخصیتی	ساده و زود باور بودن، نداشتن غرور و عدم اعتماد به نفس، عدم اعتماد به نفس و ناتوانی در مهارت نه گفتن، برون گرایی، هیجان خواهی، نمایش گری، توانایی برقراری ارتباط، بلوغ فکری خود، کم بینی، عدم مسئولیت پذیری، بالا رفتن اعتماد به نفس، ویژگی های شخصیتی پالینی و غیرپالینی: خصوصیات فردی، اهمیت دادن به بدن، مقاومت و تمناي فردیت، مسئولیت پذیر بودن، ارزشمند بودن، قابل اعتماد بودن
خانوادگی	فضای درونی	داشتن شرایط نامتعادل خانوادگی، جو خانوادگی، داشتن خانواده غیر منسجم و بهم ریخته، تأثیرات و جو حاکم بر خانواده، روابط تیره خانوادگی، والدین غیر متعهد، تعارض بین والد و فرزند، زیادبودن تعداد جمعیت، جو گسترده خانواده، اعتیاد والدین، سطح سواد والدین، شباهت معیار شریک گزینی با تعاملات جاری در خانواده مبدأ ، نگرش منفی والدین به شبکه مجازی شکاف و فاصله نسلی، نداشتن ارتباط صمیمی میان اعضای خانواده، عدم حمایت از طرف خانواده و جامعه، خلا عاطفی و روابط سرد در خانواده، روابط ناسالم در خانواده مبدأ، تأثیر گذار بودن تنشهای خانوادگی، سرخوردگی در خانواده، به دلیل ایجاد دوری از

خانواده، دوری از خانواده، دلتنگی دوری از خانواده، عدم آموزش مناسب از جانب خانواده		
نظارت گری	عدم کنترل والدین، نحوه کنترل و نظارت بر نوجوان از نظر میزان سختگیریها، کنترل خانواده، کنترل نامحسوس خانواده، نظارت و کنترل خانواده، خانواده با نگرش سهل گیرانه.	
سبک تربیتی	روش تربیتی و سبک تربیتی والدین، درک نشدن فرد، کمبود محبت و بی توجهی به فرد و فقدان صمیمیت در خانواده عاطفه از سوی خانواده، عدم رابطه صمیمانه با دختر، صحبت نکردن و عدم راهنمایی دختر، کیفیت روابط والدین با فرزندان، کمبودها و خلأهای عاطفی دختران در خانواده و میزان و نحوه ابراز محبت نسبت به آنان، عدم تأمین امنیت و آرامش دختران در این محیط، کمبود محبت پدر، مخالفت خانواده با ازدواج، معیارهای متفاوت با خانواده اصلی ؛ تعصب پدرانه، کیفیت روابط والد-فرزند و خانواده پدر سالار، سرزنشها و ملامتها، تبعیض قائل شدن بین فرزندان، مقایسه نوجوان با سایرین، عدم مشارکت در تصمیمات خانواده، تفاوت در رفتار با جنس متفاوت با خانواده.	
تغییر در نگرش های مذهبی	سستی اعتقادات و عدم پایبندی به احکام الهی، به ارزشها و اعتقادات مذهبی (ایمان، دعا کردن، نماز خواندن، محرم ونامحرم بودن طرف رابطه و سایر مسائل) گویای این است که این امور به عنوان مانعی در برقراری رابطه با جنس مخالف محسوب می شود. ضعف باورهای مذهبی در خانواده، عدم آگاه از بودن بلاشرط با جنس مقابل، دین گریزی(طغیان نسبت به محدودیتها و دیدگاههای تابوی دینی در این زمینه، باور به وجود تناقض و فقدان پشتوانه استدلالی قوی دینی در این زمینه)، کم رنگ شدن اعتقادات مذهبی کم رنگ شدن ارزش های دینی (پایبندی کم به ارزش های دینی و سنتی)	
فرهنگی	و کم رنگ شدن ارزشهایی همچون حرف نزدن زن و مرد نامحرم، دگرگونی معیار ازدواج، با افزایش معاشرت، قبح زدایی، فرد گرایی، عادی شدن روابط، عادی شدن برقراری ارتباط با جنس مخالف، مثبت قلمداد کردن رابطه و آشنایی به قصد ازدواج، دگرگونی ارزش ها، باورها و نگرشها، جابه جایی اهداف ارزشی (کم رنگ شدن عقاید سنتی و مذهبی) وجود ارزشهای رهایی بخش و تغییر ارزش ها قبح زدایی عادی شدن، کاهش قبح تعدد روابط، دیدگاه های ارزشی نوظهور(خوب دانستن روابط، تغییر سبک ازدواج، وجود داشتن روابط دوستی)، عدم پایبندی به باورهای سنتی و مقابله با آن، اهمیت ندادن به قضاوت دیگران، اطلاع خانواده ها از وجود رابطه، بیان جزئیات رابطه برای خانواده و دوستان به دور از خانواده، استخاله ارزشی و تغییر سبک زندگی و از بین رفتن قبح رابطه، جسارت بیشتر، اهمیت ندادن به حرف دیگران، تسلط شرایط زندگی مدرن به خانواده ها، تمناي فردیت، رشد فردگرایی، قبح زدایی، تأثیر جو روابط پر رنگ شدن فردگرایی، کم رنگ شدن ارزش های دینی و سنتی و دیدگاه های ارزشی نوظهور	
تغییر ارزش های سنتی		
اجتماعی	تسهیل امکانات	فرصت ها
محیطی		

و عروس‌سپهای مختلط، پارکها و خیابانها تغییر ناگهانی محیط، تأثیر گذار بودن محیط خوابگاه و عدم کنترل محیط خوابگاه، باز بودن فضای و تأثیرپذیری از محیط دانشگاه، احساس آزادی، کنترل کم در خوابگاه، کسالت آور بودن محیط و تأثیرگذاری هم اتاقی			
استقلال محل زندگی، زندگی مستقل و به دور از خانواده در یک شهر دیگر، زندگی در خوابگاه، استقلال مالی، اهمیت استقلال مالی در کیفیت رابطه، اهمیت استقلال مالی برای فرد، تأثیر استقلال مالی در میزان وابستگی به خانواده، استقلال مالی، افزایش تمایل به تحصیل و اشتغال، داشتن خانه مستقل از خانواده در همان شهر، قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری در رابطه، ارضای استقلال فکری - عملی، تمایل به استقلال، نیاز مالی، تامین منافع شخصی، حمایتگری مالی، رابطه اقتصادی.	استقلال اقتصادی		
خودنمایی و تحریک جنس مقابل، جذابیت دختران (داشتن ظاهری زیبا و عشوهِ گری برای جلب توجه) خودنمایی برای جنس متفاوت، جذابیت جنس مخالف، عاملیت جنس مخالف پوشش، نامناسب دخترها آرایش محرک، اشارات جنس مخالف، درخواست مستقیم جنس مخالف، تمایلات جنس مخالف، بیداری غریزه جنسی به دلیل وضعیت خودنمایی و تحریک جنس مقابل، جذابیت و توانایی برقراری ارتباط ویژه دختران (داشتن ظاهری زیبا و عشوهِ گری برای جلب توجه)، پوشش نامناسب دخترها.	خودنمایی و محرکها	جنس مخالف	
مهم‌بودن شرایط ازدواج دائم، عدم شرایط ازدواج، سخت شدن شرایط ازدواج به عنوان بستر حاکم، قبح زدایی عوامل تحت پوشش ازدواج، عدم ریسک‌پذیری برای ازدواج، ناامیدی از ازدواج، شرایط سختی، شرایط خاص سنی، بیکاری، فشار های اقتصادی، اعتراض به تفکیک جنسیتی و محدودیت‌های موجود، ضعف تحصیلی و فشار روانی ناشی از کنکور، فشار گروهی برای داشتن دوست جنس مخالف، فشار جنسی، ترس از تجرد، عدم اشتغال به کار یا تحصیل.	وضعیت موجود برای ازدواج	موانع	
موبایل تسهیلگر ارتباط، ارتباط ابزارمند، ارتباط با بلوتوث واسطه مند، ارتباط حاضر با غایب، تکنولوژی جدید ارتباطی، گسترش رسانه‌ها، اینترنت و شبکه‌های مجازی، وجود فضای مجازی، فضای مجازی و دسترسی به فناوری‌های نوین ارتباطی.	تسهیل‌گری رسانه		
داشتن موبایل، تأثیر شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های نوین، تأثیرپذیری نوجوانان از رسانه‌ها، استفاده نامناسب از تکنولوژی‌های جدید ارتباطی، مصرف رسانه‌ای فضای مجازی، تمایل به بودن در فضای مجازی یا جنس مقابل، لذت بیش از حد از فضای مجازی، پرسه‌زنی در بازار آزاد.	مصرف رسانه		
رسانه‌های جمعی، نقش و تأثیر رسانه‌ها، جاذبه‌های محیط مجازی و پیام‌رسان‌ها، رشد تکنولوژی و ریزش ترس از تبعات منفی ارتباطات، موبایل وسیله تسهیل‌گر، رسانه‌ها، شبکه‌های ماهواره‌ای، گمنامی، خلوت شبانه، پی‌وی مدرن، شخصی‌سازی فضا، دو رویی مجازی، قشنگی پیام مجازی در رابطه پنهانی، چراغ راهنمای دوستی، بی‌پندوباری مجازی، تور مجازی اثبات وجود مجازی، سبک مدرن رابطه، کنکاش در دنیای مدرن زنانه، درد و دل آنلاین، گلچین مجازی، جذابیت مجازی وسعت سلیقه مجازی، محال‌های شدنی، از ظاهر مجازی تا باطن واقعی، رابطه آزاد در چت آزاد، میادی آداب در دنیای مجازی، فیلم‌ها و سریال‌های ماهواره‌ای، سریال‌های عاشقانه تلویزیون ایران، فیلم‌های ویدیویی مستهجن،	محتوای رسانه		رسانه‌ای

مطالعه حاضر برای پاسخ به این خلأ پژوهشی با روش فراترکیب کیفی و باهدف مطالعه و ارزیابی تحقیقات صورت گرفته در ایران در حوزه روابط دوستی پیش از ازدواج انجام شده است. این مطالعه به دنبال پاسخ به این سؤال بوده است که عوامل و زمینه‌های پدیدآورنده روابط دوستی پیش از ازدواج در جامعه ایرانی شامل چه مواردی است و این عوامل را تحت چه مفاهیم و مقولاتی می‌توان طبقه‌بندی نمود؟ در این راستا، ۱۸ مقاله علمی منتخب و مرتبط با حوزه روابط دوستی پیش از ازدواج در ایران مورد مطالعه و تمام یافته‌های آن‌ها استخراج و مورد تحلیل و کدگذاری چندمرحله‌ای قرار گرفت. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عوامل روابط دوستی پیش از ازدواج را می‌توان تحت ۳ مقوله کلی، طبقه‌بندی نمود که شامل موارد زیر است؛ ۱ عوامل فردی؛ ۲ عوامل خانوادگی؛ ۳ عوامل اجتماعی و هر کدام از مقوله‌های محوری خود دارای عوامل اصلی و فرعی می‌باشند.

به این ترتیب که عوامل فردی شامل ۳ عامل گرایشی، بینشی و روان‌شناختی بود و عوامل خانوادگی شامل ۳ عامل اصلی فضای درونی، نظارت‌گری و سبک تربیتی بودند و در نهایت عوامل اجتماعی نیز ۴ عامل فرهنگی، محیطی، رسانه و گروه همسالان را شامل گردید که هر یک از عوامل خود تعدادی عوامل فرعی را در برداشت. بدین ترتیب مدل تدوینی این پژوهش شامل ۳ مقوله محوری عامل اصلی و ۲۵ عامل فرعی متشکل از عوامل روابط دوستی پیش از ازدواج است.

یافته‌های پژوهشی برای روابط پیش از ازدواج، عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی مختلفی ذکر کرده که همسو با پژوهش حاضر بوده است (بوگارت^۱ و همکاران، ۲۰۰۷؛ گوتیرز^۲ و همکاران، ۲۰۱۰. اولادپو و فایمی^۳، ۲۰۱۱، به نقل از زارعی توپخانه و ترکاشوند، ۱۴۰۰).

اولین مجموعه عوامل اثرگذار در بروز روابط پیش از ازدواج، عوامل فردی هستند

1 Bogart

2 Gutierrez

3 Oladepo•Fayemi

که خود به سه دسته، بینشی و گرایشی و روان‌شناختی مقوله عمده قابل تقسیم است. در مقوله گرایشی عوامل فردی می‌توان به گرایش به ارضای نیازهای عاطفی و جنسی اشاره نمود. همچنین انگیزه‌های متعددی از قبیل ازدواج و انگیزه‌های اقتصادی، لذت طلبی و سرگرمی، تنوع طلبی، انتقام‌جویی، استقلال طلبی، کنجکاوی از جمله گرایش‌های فردی است.

۱. عوامل فردی

عوامل فردی در روابط اجتماعی به ویژگی‌ها، گرایش‌ها و نیازهای شخصی اشاره دارند که بر رفتار و انتخاب‌های فرد تأثیر می‌گذارند و شامل عوامل گرایشی، بینشی و روان‌شناختی هستند.

۱. عوامل گرایشی

این عوامل به تمایلات، باورها، ارزش‌ها و نگرش‌هایی اشاره دارند که رفتار افراد را شکل می‌دهند.

ارضای نیازهای عاطفی و جنسی: ارضای نیازهای عاطفی یکی از انگیزه‌های اصلی در روابط جوانان است. با افزایش سن ازدواج، جوانان تلاش می‌کنند نیازهای عاطفی خود را از طریق دوستی‌های صمیمانه برآورده کنند. این روابط می‌تواند شامل تجربه همدلی و حمایت باشد (فتحی و همکاران، ۱۳۹۸؛ صمیمی و همکاران، ۱۳۹۱). از جنبه جنسی، تمایل به کاوش هویت جنسی در محیط‌هایی با ازدواج دیر هنگام مشاهده شده است. این روابط اغلب با جنبه‌های اجتماعی و نیازهای جنسی همراه هستند (اسدیان و همکاران، ۱۳۹۴؛ یوسفی و همکاران، ۱۳۹۸).

انگیزه‌ها:

≠ ازدواج: روابط دوستی به عنوان مقدمه‌ای برای شناخت بهتر شریک زندگی آینده در نظر گرفته می‌شوند (پورگتابی و همکاران، ۱۳۹۸).

≠ لذت طلبی و سرگرمی: این روابط فرصت‌هایی برای تجربه‌های هیجان‌انگیز بدون

تعهد زناشویی فراهم می‌کنند (قبادی، ۱۴۰۰).

≠ انتقام‌جویی و استقلال‌طلبی: برخی جوانان برای اثبات استقلال خود یا واکنش به شکست‌های عشقی وارد روابط می‌شوند (میرابی و همکاران، ۱۳۹۴).

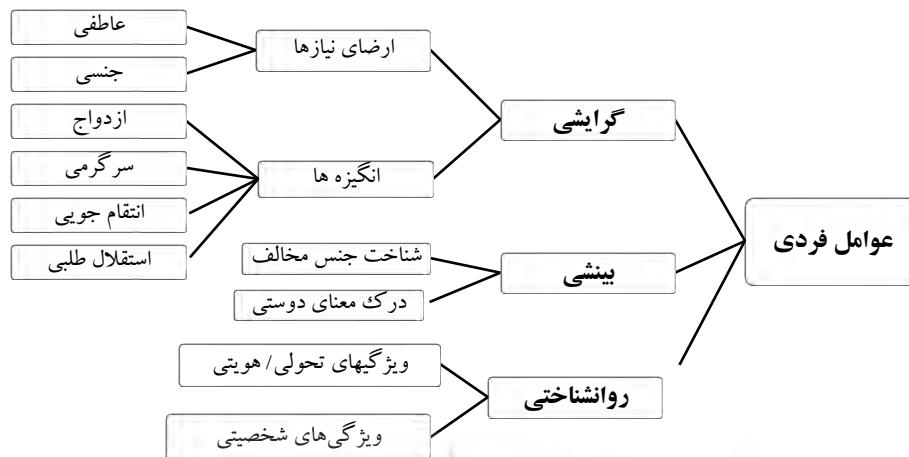
۲. عوامل بینشی

≠ شناخت جنس مخالف: روابط پیش از ازدواج به درک خصوصیات جنس مخالف کمک می‌کند و برای ازدواج‌های آینده مفید است (میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳).

≠ درک معنای دوستی: این روابط تعریف شخصی از دوستی و روابط عاطفی را شکل می‌دهند و به تأمین نیازهای عاطفی و اجتماعی کمک می‌کنند (بهروزیان و حسنوند، ۱۳۹۵).

۳. عوامل روان‌شناختی

این عوامل به ویژگی‌های درونی فرد، از جمله شخصیت، مرتبط هستند.
≠ ویژگی‌های تحولی و هویتی: در دوره نوجوانی و جوانی، روابط دوستانه به عنوان آزمایشگاهی برای کشف هویت شخصی عمل می‌کنند (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵).
≠ ویژگی‌های شخصیتی: افراد برون‌گرا بیشتر به تعاملات اجتماعی و روابط دوستانه گرایش دارند، در حالی که روان‌رنجوری می‌تواند تأثیر منفی بر این روابط داشته باشد (موسوی، ۱۳۹۱؛ یعقوب‌خوانی و فتحی‌اقدام، ۱۳۹۱). ویژگی‌های مثبت شخصیتی مانند هوش هیجانی و خودشکوفایی نیز گرایش به روابط را کاهش می‌دهند (زارعی توپخانه و همکاران، ۱۳۹۸؛ خوانساری و سلیمانی، ۱۳۹۰). نقش روان‌رنجوری در تعدیل رفتارها، به‌ویژه در دختران، برجسته‌تر است (طلائی و شریفی، ۱۴۰۰).



نمودار ۱. الگوی دوستی‌های پیش از ازدواج عوامل فردی

۲. عوامل خانوادگی

عوامل خانوادگی در شکل‌گیری روابط جوانان با جنس مخالف پیش از ازدواج نقشی اساسی دارند. فضای درونی خانواده، نظارت والدین و سبک تربیتی ازجمله مؤلفه‌های کلیدی این زمینه هستند.

أ. فضای درونی:

فضای گرم و حمایت‌کننده خانواده، امنیت روانی لازم را برای فرزندان فراهم کرده و نیاز آن‌ها به جستجوی حمایت عاطفی در خارج از خانواده را کاهش می‌دهد (هاسکینز^۱، ۲۰۱۴). پیوندهای عاطفی قوی بین اعضای خانواده، به‌ویژه والدین و فرزندان، به‌عنوان سپر محافظتی در برابر فشارهای اجتماعی عمل کرده و از شکل‌گیری روابط ناسالم جلوگیری می‌کند (خلج‌آبادی فراهانی و مهریار، ۱۳۸۹).

جوّ خانوادگی مشارکتی و حمایتی با تشویق بیان احساسات، ایجاد صمیمیت و حل تعارض‌ها بدون استرس غیرضروری، زمینه‌ساز شکل‌گیری تمایز یافتگی خود در فرزندان

است (سیدمجیدی، صالحی، مدنی، شاهمرادی، ۱۴۰۴) و رابطه مثبت با والدین، به‌ویژه با پدر، گرایش به روابط ناسالم را کاهش می‌دهد و نقص در این روابط می‌تواند به رفتارهای جبرانی منجر شود (حسین‌خانزاده، سید نوری، یحیی‌زاده و عیسی‌پور، ۱۳۹۲).

ب. نظارت‌گری:

نظارت والدین نیز تأثیر چشمگیری بر نوع روابط جوانان دارد. نظارت متعادل و مؤثر از روابط ناسالم پیشگیری کرده و به فرزندان در تشخیص و حفظ مرزهای سالم کمک می‌کند (خلج آبادی فراهانی و مهریار، ۱۳۸۹؛ باومریند^۱، ۱۹۹۱) در مقابل، نقص در نظارت یا افراط در کنترل ممکن است به مشکلاتی مانند وابستگی شدید عاطفی یا نادیده گرفتن رفتارهای منفی در روابط منجر شود (فرایلی و رویزمن^۲، ۲۰۱۹).

ج. سبک تربیتی:

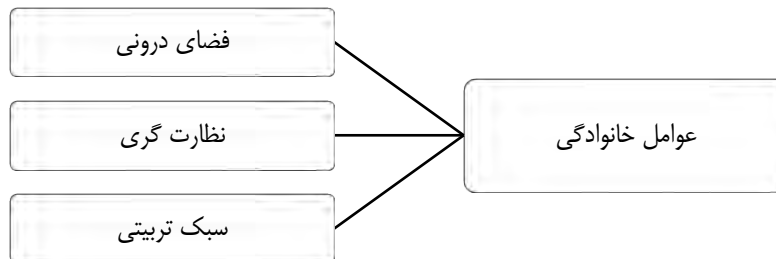
سبک تربیتی والدین نیز تأثیر بلندمدتی بر روابط اجتماعی و عاطفی فرزندان دارد. سبک‌های تربیتی متعادل که شامل حمایت و نظارت معقول هستند، نتایج مثبتی به همراه دارند (شعبانی و باقری، ۱۴۰۲). سبک مستبدانه و کنترل‌گر، احساس طردشدگی و پرخاشگری را تقویت کرده و ممکن است فرزندان را به سمت روابط خطرناک سوق دهد. در مقابل، سبک مقتدرانه رابطه گرم خانوادگی را تقویت کرده و نیازهای عاطفی فرزندان را در محیط خانواده برآورده می‌کند (شکری، یوسفی، صفایی‌راد، اکبری، موسوی و نظری، ۱۳۹۴).

بر اساس نظریه دلبستگی بالبی^۳ (۱۹۶۹) الگوهای اولیه دلبستگی که در رابطه با مراقبان اصلی شکل می‌گیرد، بر نحوه ارتباط افراد در روابط آینده تأثیر می‌گذارد. دلبستگی ناایمن در کودکی ممکن است مشکلاتی در ایجاد و حفظ روابط سالم در بزرگسالی ایجاد کند.

1 Baumrind

2 Fraley & Roisman

3 Bowlby



نمودار ۲. الگوی دوستی‌های پیش از ازدواج عوامل خانوادگی

۳. عوامل اجتماعی

عوامل اجتماعی تأثیرات زیادی بر روابط فردی و اجتماعی دارند و می‌توانند به طرق مختلف بر کیفیت و نوع این روابط تأثیر بگذارند. هر جامعه یا گروه اجتماعی مجموعه‌ای از انتظارات و هنجارها دارد که بر رفتار افراد تأثیر می‌گذارد. این انتظارات می‌توانند بر این تأثیر بگذارند که افراد به چه شکلی با یکدیگر تعامل کنند و به چه نوع روابطی گرایش داشته باشند.

أ. عوامل فرهنگی

تحولات اخیر در نگرش‌های مذهبی و ارزش‌های سنتی جامعه ایران، زمینه‌ساز گسترش دوستی‌های ناسالم پیش از ازدواج شده است. تغییر در نگرش‌های مذهبی: کمرنگ شدن اعتقادات مذهبی و قبح‌زدایی از روابط پیش از ازدواج، عاملی کلیدی در این روند است (جوانمرد، زینی حسنونند، سیف، ۱۴۰۱، خوانین زاده، نعیمی، فرح‌بخش، ۱۳۹۶، آزاد ارمکی و شریفی ساعی، ۱۳۹۰). این تغییر نگرش در آمار نیز منعکس شده است؛ زارع شاه‌آبادی و سلیمانی (۱۳۹۱) نشان داده‌اند که حدود ۶۰ درصد از پاسخ‌گویان به روابط پیش از ازدواج نگرش مثبت داشته‌اند و تنها ۲۲٫۵ درصد از آن‌ها با جنس مخالف رابطه نداشته‌اند. کاهش پایبندی به اعمال مذهبی، مانند نماز، ارتباط مستقیمی با افزایش

گرایش به روابط با جنس مخالف دارد. نصیری و احمدوند (۱۴۰۰) به نقش واسطه‌ای التزام عملی به نماز در رابطه بین روابط والد-فرزند و نگرش به ارتباط با جنس مخالف اشاره کرده‌اند. همچنین، تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که دین‌داری، همراه با نیاز عاطفی، حدود ۲۷ درصد از تغییرات در گرایش به رابطه پیش از ازدواج را تبیین می‌کند (زارع شاه‌آبادی و سلیمانی، ۱۳۹۱).

ب. تغییر در نگرش‌های ارزش‌های سنتی: موازی با این تغییرات مذهبی، تحولات در ارزش‌های سنتی نیز نقش مهمی در این فرآیند داشته است. محمودیان و دراهکی (۱۳۹۳) وبرزگر خضری و خدابخشی کولایی (۱۳۹۶) به تغییر نگرش جوانان نسبت به مسائل مذهبی و سنت‌های ازدواج در جامعه در حال تحول اشاره کرده‌اند. آزاد ارمکی، شریفی ساعی، ایثاری و طالبی (۱۳۹۰) سه گفتمان را در این زمینه شناسایی کرده‌اند: گفتمان پیشامدرن، گفتمان مدرن و گفتمان پسامدرن. گفتمان‌های مدرن و پسامدرن که محصول فرایند مدرنیته در جامعه ایرانی هستند، الگوهای جدیدی از رابطه را ارائه می‌دهند که در سال‌های اخیر گسترش یافته‌اند. اگر راه‌های فرهنگی و مشروع ارضای نیازها برای همه فراهم نباشد کسانی که به‌طور مشروع و قانونی نتوانند آن نیازها را برطرف کنند به دنبال راه‌های فرهنگی جدید برای تأمین نیازهای خود می‌گردند. شیوه‌های جدید فرهنگی، زمینه را برای شکل‌گیری روابط پیش از ازدواج فراهم می‌کنند. گسترش تحصیلات و اشتغال زنان نیز در این تحول نقش داشته است. ساروخانی و رفعت‌جاه (۱۳۸۳) به تأثیر نوگرایی و نوسازی بر دگرگونی نقش‌های اجتماعی و آگاهی‌های زنان اشاره کرده‌اند. افزایش تحصیلات و اشتغال زنان سبب کاهش مطلوبیت الگوی زن سنتی و دشواری در هماهنگ‌کردن نقش‌های سنتی با نقش‌های جدید شده است. موقعیت ساختاری (مانند تحصیلات و اشتغال) در مقایسه با هویت شخصی، تأثیر بیشتری در بازتعریف هویت اجتماعی زنان داشته است. این امر نشان می‌دهد که تغییرات ساختاری در جامعه، نقش مهمی

در شکل‌گیری نگرش‌های جدید ایفا می‌کنند. این تغییرات، زمینه را برای بازتعریف هویت اجتماعی زنان و تغییر در الگوهای رابطه با جنس مخالف فراهم کرده است. ۴. تفاوت‌های جدی نگرش به دوستی‌ها و ازدواج نسبت به شکل سنتی و عرف اجتماعی سابق در عرصه اجتماعی گسترش پیدا کرده و خود را در تفاوت‌های نگرشی و ارزشی بین نسلی نمایش داده است (عظیمی هاشمی، اعظم‌کاری، بیگانه، رضامنش، ۱۳۹۴).

ب. عوامل محیطی

عوامل محیطی تأثیر قابل توجهی بر روابط بین افراد، به‌ویژه روابط با جنس مخالف دارند. این عوامل می‌توانند به شکل‌های مختلفی بر نحوه شکل‌گیری، تداوم و کیفیت روابط اثر بگذارند.

ا. فرصت‌ها

فرصت‌ها در زمینه روابط با جنس مخالف به شرایط و موقعیت‌هایی اشاره دارد که امکان شکل‌گیری، توسعه یا تقویت این روابط را فراهم می‌کنند. این فرصت‌ها می‌توانند به افراد کمک کنند تا در محیط‌های مختلف با یکدیگر آشنا شوند و روابط نادرست شکل دهند.

≠ تسهیل امکانات: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

افزایش دسترسی به مکان‌های تفریحی و اجتماعی، به‌خصوص محیط‌های مختلط، زمینه را برای تعاملات بیشتر میان دختران و پسران مجرد فراهم می‌کند. این نزدیکی و هم‌جواری اغلب منجر به شکل‌گیری دوستی و گاه عشق می‌شود. «نزدیکی» موجب افزایش دوست داشتن می‌شود، زیرا فرصت‌های ارتباطی بر اثر آن افزایش می‌یابد. این امر نشان می‌دهد که ایجاد فضاهای مشترک و امکانات تفریحی می‌تواند به‌طور مستقیم بر کمیت و کیفیت روابط دوستانه تأثیر بگذارد (فرهنگی ۱۳۹۲).

≠ استقلال اقتصادی:

استقلال اقتصادی نیز عاملی در شکل‌گیری و تداوم دوستی‌ها محسوب می‌شود. اسدیان، محمدزاده و نجفی (۱۳۹۴) بیان می‌کنند که استقلال مالی به‌ویژه می‌تواند به افراد اجازه دهد تا در انتخاب‌های شخصی خود آزادانه‌تر عمل کنند. این استقلال مالی می‌تواند شامل مواردی چون زندگی مستقل، دور از خانواده، زندگی در خوابگاه و داشتن خانه مستقل باشد. استقلال اقتصادی نه تنها قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری در روابط را افزایش می‌دهد، بلکه می‌تواند منجر به ارضای استقلال فکری-عملی و کاهش وابستگی به خانواده شود (پوراسماعیلی، فتحی، کرمی قهی، ۱۳۹۸). تأثیر استقلال اقتصادی بر دوستی‌ها چندوجهی است. از یک‌سو، افزایش استقلال مالی می‌تواند منجر به افزایش اعتمادبه‌نفس و توانایی برقراری روابط متعادل‌تر شود. از سوی دیگر، این استقلال می‌تواند فرصت‌های بیشتری برای تعامل اجتماعی، مانند شرکت در فعالیت‌های تفریحی یا فرهنگی، فراهم کند که خود زمینه‌ساز شکل‌گیری دوستی‌های جدید است. نیاز مالی می‌تواند افراد را به سمت یکدیگر سوق دهد تا مشکلات مالی خود را حل کنند، هدف اصلی آن‌ها تأمین منافع شخصی است. این نوع روابط ممکن است در ظاهر دوستانه باشند، اما اساساً بر پایه منفعت‌طلبی شکل گرفته‌اند. در برخی موارد، می‌تواند منجر به شکل‌گیری رابطه‌ای شود که در آن طرف دیگر نقش حمایتگر مالی را ایفا می‌کند. در برخی موارد، نیاز مالی می‌تواند منجر به شکل‌گیری روابطی شود که نیاز مالی می‌تواند بر انتخاب دوستان و شرکای اجتماعی تأثیر بگذارد. افراد ممکن است به سمت کسانی گرایش پیدا کنند که وضعیت مالی بهتری دارند یا می‌توانند فرصت‌های شغلی و مالی برایشان فراهم کنند.

نیاز مالی می‌تواند افراد را به سمت یکدیگر سوق دهد تا مشکلات مالی خود را حل کنند، هدف اصلی آن‌ها تأمین منافع شخصی است. این نوع روابط ممکن است در ظاهر دوستانه باشند، اما اساساً بر پایه منفعت‌طلبی شکل گرفته‌اند. در برخی موارد، می‌تواند منجر به شکل‌گیری رابطه‌ای شود که در آن طرف دیگر نقش حمایتگر مالی را ایفا می‌کند. در برخی موارد، نیاز مالی می‌تواند منجر به شکل‌گیری روابطی شود که مباحث اقتصادی

می‌تواند بر انتخاب دوستان و شرکای اجتماعی تأثیر بگذارد. افراد ممکن است به سمت کسانی گرایش پیدا کنند که وضعیت مالی بهتری دارند یا می‌توانند فرصت‌های شغلی و مالی برایشان فراهم کنند.

ب. محرک‌ها

محرک‌ها به عواملی اطلاق می‌شوند که ممکن است افراد را به سمت جلب توجه و تعامل بیشتر با جنس مخالف هدایت کنند.

خودنمایی و جذابیت جنس مخالف

خودنمایی و جذابیت جنس مخالف به‌نوعی از جاذبه‌های اولیه اشاره دارد که افراد در مواجهه با یکدیگر تجربه می‌کنند و همین جذابیت‌ها باعث می‌شود افراد به این روابط ناسالم دچار شوند (نامور، آذر، ۱۳۹۶).

خودنمایی، اغلب به‌عنوان یکی از راه‌های افزایش جذابیت در نظر گرفته می‌شود. افراد با نمایش دادن بهترین ویژگی‌های خود و پنهان کردن نقص‌ها، تلاش می‌کنند تا جذاب‌تر به نظر برسند. این امر، به‌ویژه در دنیای امروز با وجود شبکه‌های اجتماعی و رقابت برای جلب توجه، شدت بیشتری یافته است.

≠ موانع

موانع شامل عواملی هستند که می‌توانند به‌عنوان بازدارنده در پیشبرد و رشد روابط عمل کنند.

وضعیت موجود برای ازدواج

فشار اجتماعی و فرهنگی در برخی جوامع، محدودیت‌های فرهنگی یا اجتماعی می‌توانند مانع از ایجاد روابط عاطفی و تصمیم به ازدواج شوند. نگرانی در مورد انتظارات دو خانواده، سن و ملاحظات فرهنگی ممکن است افرادی را به تعویق انداختن ازدواج سوق دهد. وضعیت مالی یکی از بزرگ‌ترین موانع برای ازدواج، وضعیت اقتصادی فرد است.

برخی افراد ممکن است به دلیل عدم اطمینان اقتصادی یا نداشتن پایه مالی مستحکم از پذیرش مسئولیت‌های ازدواج پرهیز کنند. پیشرفت تحصیلی و شغلی نیز می‌تواند مانع ازدواج شود (بهروزیان، حسنوند، ۱۳۹۵).

یکی دیگر از عوامل اثرگذار «عوامل رسانه‌ای» است. این دسته از عوامل به‌مثابه شرایط زمینه‌ساز و تسهیل‌کننده عمل می‌کنند شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌ای از طریق بازنمایی سبک‌های جدید زندگی نمایش روابط مثلی یا موازی و عادی‌سازی روابط بیرون از خانواده منجر به تضعیف ارزش‌های مبتنی بر وفاداری در درون خانواده می‌گردند. از طرفی، این رسانه‌های اجتماعی با ترویج عشق‌های سیال و ناپایدار، به تغییر ذائقه جنسی و عاطفی در نسل‌های جدید دامن می‌زنند، همین امر با تغییر ارزش‌های فرهنگی جامعه و تولید نیازهای جدید جنسی و عاطفی به تدریج زمینه‌های ذهنی و فرهنگی را در بخشی از نسل جدید برای حرکت به سمت روابط خارج از چهارچوب خانواده همچون روابط فرازناشویی و خیانت و تجربه این‌گونه روابط فراهم کرده است (شریفی ساعی، آزاد ارمکی، ۱۴۰۰).

ج. رسانه‌ای

رسانه نقش حیاتی در روابط دوستی پیش از ازدواج دارد. رسانه‌ها با ارائه تصاویری جذاب و گاهی غیرواقعی از روابط، می‌توانند انتظارات نابجایی از شراکت ایجاد کنند و فرد را به دنبال تجارب مشابه سوق دهند. این موضوع نه تنها به نرمال‌سازی رفتارهای ناسالم، مانند وابستگی شدید و کنترل‌گری، منجر می‌شود، بلکه مقایسه‌های اجتماعی نیز می‌تواند احساس عدم کفایت را در جوانان تقویت کند و فشار روانی بیشتری بر آن‌ها وارد کند.

۱) تسهیل‌گری رسانه: رسانه‌ها با ارائه بسترهای جدید برای ارتباطات، فرآیند دوست‌یابی را تسهیل می‌کنند. اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزارهای اصلی این تسهیل‌گری عمل می‌کنند (محمودیان و دراهکی، ۱۳۹۳؛ احمدی و همکاران، ۱۳۹۹). اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزارهای اصلی این تسهیل‌گری عمل

می‌کنند. احمدی، دانشی و مدبرنژاد (۱۳۹۹) نشان داده‌اند که استفاده از اینترنت، به‌خصوص در بخش دوست‌یابی، بیشترین همبستگی مثبت و معنادار را با گرایش به روابط با جنس مخالف دارد. این گرایش در سه بعد احساسی، شناختی و رفتاری مشاهده شده است.

۲) مصرف رسانه: مصرف رسانه‌ها می‌تواند تأثیر زیادی بر نگرش‌ها و رفتارهای افراد داشته باشد. استفاده از شبکه‌های اجتماعی مختلف، مانند تلگرام و اینستاگرام، بیشترین تأثیر را بر روابط با جنس مخالف دارد (مبارکی شرفی، ۱۳۹۸). مدت زمان روزانه صرف شده برای دوست‌یابی اینترنتی و مدت ماندگاری دوستی‌های اینترنتی در کیفیت روابط آنلاین اثرگذار است. رسانه‌های نوین نه تنها امکان برقراری ارتباط را تسهیل می‌کنند، بلکه بر کیفیت و عمق این روابط نیز تأثیر گذارند. (موسوی، ۱۴۰۰). مصرف رسانه نه تنها بر نگرش‌ها و رفتارهای مرتبط با دوستی تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند ارزش‌ها و حتی شخصیت افراد را نیز تحت تأثیر قرار دهد. (دودی و دلاور، ۱۳۹۴).

۳) محتوای رسانه: محتوای موجود در رسانه‌ها می‌تواند الگوهای جدیدی از روابط را معرفی کرده و به تغییر ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی کمک کند و مصرف ماهواره و اینترنت در سبک کنش ارزشی (دینی و سکولار) مؤثر است. با افزایش ساعات مصرف باهدف تفریح و سرگرمی، کنش دینی نسبت به برخی مسائل (مانند حجاب) کاهش و کنش ارزشی سکولار افزایش می‌یابد (مهدی‌زاده و عبداللهی، ۱۳۸۶؛ رستگار خالد و همکاران، ۱۳۹۱). مهدی‌زاده و عنبرین (۱۳۸۸) نشان داده‌اند که بین هویت فرهنگی کاربران و غیر کاربران اینترنت تفاوت وجود دارد؛ به عبارت دیگر، هر چه استفاده از سایت‌ها و مطالب غیر بومی بیشتر می‌شود،

هویت فرهنگی تضعیف می‌گردد.

خواجه‌نوری و دل‌آور (۱۳۹۱) به محبوبیت دوست‌یابی آنلاین و تأثیر آن بر تمایل جوانان به برقراری ارتباط با جنس مخالف اشاره کرده‌اند. این نشان می‌دهد که محتوای ارائه‌شده در فضای مجازی می‌تواند الگوهای جدیدی از روابط را معرفی و ترویج کند. درمجموع، این سه جنبه - تسهیل‌گری رسانه، مصرف رسانه و محتوای رسانه - به‌طور تنگاتنگی با یکدیگر در ارتباط هستند و به‌صورت یکپارچه بر نحوه شکل‌گیری، تداوم و تغییر روابط دوستانه در جامعه معاصر تأثیر می‌گذارند.

د. گروه همسالان

فشار همسالان می‌تواند نوجوانان را به سمت روابط غیر سالم کشاند و آن‌ها را به تقلید از رفتارهای منفی تشویق کند. در مواردی، این روابط ناسالم ممکن است الگوی رفتاری منفی را در دیگران نیز ترویج دهد. درعین‌حال، همسالان می‌توانند به شناسایی و معرفی روابط با جنس مخالف کمک کنند و در عادی‌سازی این روابط نقش مؤثری دارند. این روابط ناسالم اغلب با وابستگی عاطفی شدید و از دست دادن هویت فردی همراه خواهد بود. عدم احترام متقابل و نقض مرزهای شخصی باعث تخریب اعتماد می‌شود و می‌تواند تأثیر منفی بر تصمیمات آینده فرد بگذارد.

۱) فشار گروهی:

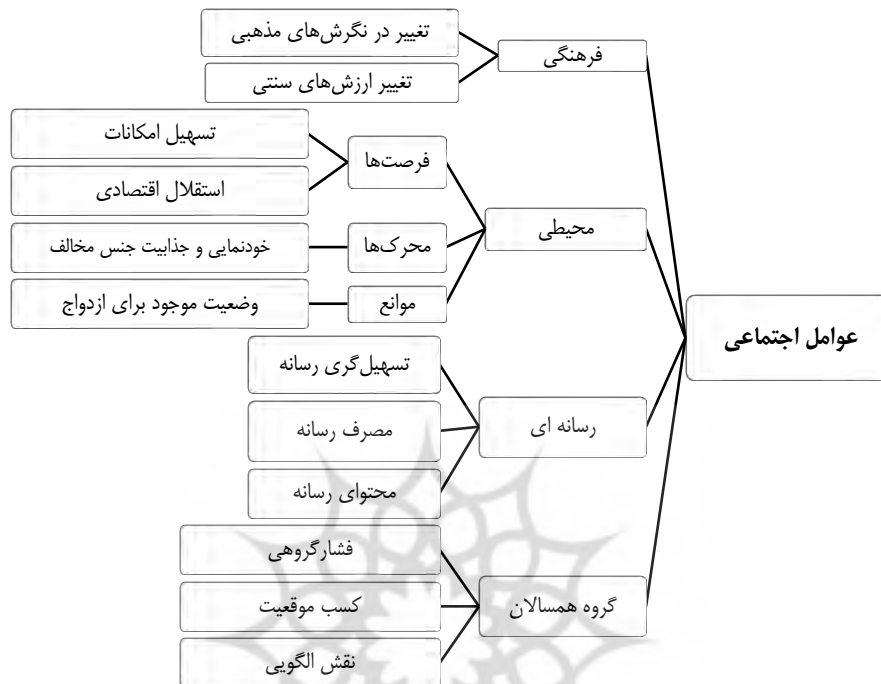
گروه‌های همسالان از طریق فشار گروهی می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر تصمیم‌گیری‌های فردی جوانان در زمینه روابط دوستانه داشته باشند. این فشار می‌تواند جوانان را به برقراری یا پایان دادن به روابط دوستانه ترغیب کند. جوانان برای حفظ جایگاه خود در گروه، ممکن است به فعالیت‌ها و رفتارهای گروهی از جمله برقراری و حفظ روابط دوستانه مشارکت کنند (یوسفی، کاظمی یزدی و غنی‌زاده، ۱۳۹۸). فشار هنجاری دوستان و همسالان یکی از عوامل تشدید دوستی‌های قبل از ازدواج در ایران شناخته شده است (بوستانی و محمدپور، ۱۳۸۸؛ بهروزیان و حسنوند، ۱۳۹۵).

۲) کسب موقعیت:

جوانان به دنبال تأیید و پذیرش در گروه‌های همسال خود هستند. این نیاز به پذیرش می‌تواند آن‌ها را تشویق کند تا رفتارها و سبک‌های زندگی محبوب در میان دوستانشان را تقلید کنند که شامل الگوهای دوستی و روابط نیز می‌شود. تحقیقات بین‌المللی نشان داده‌اند که گروه‌های همسالان در طول نوجوانی و جوانی نقش محوری در شکل‌گیری هویت اجتماعی و تصمیم‌گیری‌ها دارند (محمدی، گودرزی، احمدی، احمدیان، صابری، ۱۴۰۴). یافته‌ها نشان می‌دهد که احساس عدم کفایت و ترس از در حاشیه ماندن، نوجوانان را به جست‌وجوی افراطی در شبکه‌های اجتماعی و تلاش برای کسب موقعیت و پذیرش در میان همسالان سوق می‌دهد (پورشهریار، دین دوست، بهارشانجانی، ۱۴۰۳).

۳) نقش الگویی:

گروه‌های همسالان نقش محوری در شکل‌گیری هویت اجتماعی و تصمیم‌گیری‌های جوانان دارند. الگوهای تجدد که توسط رسانه‌ها و فناوری‌های جدید ارتباطی شکل می‌گیرند، مدل‌های جدیدی از روابط پیش از ازدواج را به وجود آورده‌اند. این الگوهای جدید، معمولاً تحت تأثیر فشار گروه‌های همسال و محیط‌های آموزشی مانند دانشگاه‌ها شکل می‌گیرند و بر روابط دوستانه جوانان تأثیر می‌گذارند (آزاد ارمکی و شریفی ساعی، ۱۳۹۰؛ بوستانی و محمدپور، ۱۳۸۸). تحقیقات داخلی نشان می‌دهند که فشار هنجاری دوستان و الگوهای تجدد می‌توانند به تغییر رفتار جوانان در زمینه روابط دوستانه کمک کنند (محمدپور و بوستانی، ۱۳۸۸؛ آزاد ارمکی و شریفی ساعی، ۱۳۹۱). نمودار شماره ۳ الگوی دوستی‌های پیش از ازدواج عوامل اجتماعی



تحلیل‌های عمیق و جامع به شناخت بهتر چگونگی تأثیر عوامل مختلف بر روابط دوستی پیش از ازدواج کمک می‌کند و می‌تواند در تدوین برنامه‌های مداخله‌ای مؤثر برای کمک به جوانان در مدیریت روابط سالم‌تر مورد استفاده قرار گیرد.

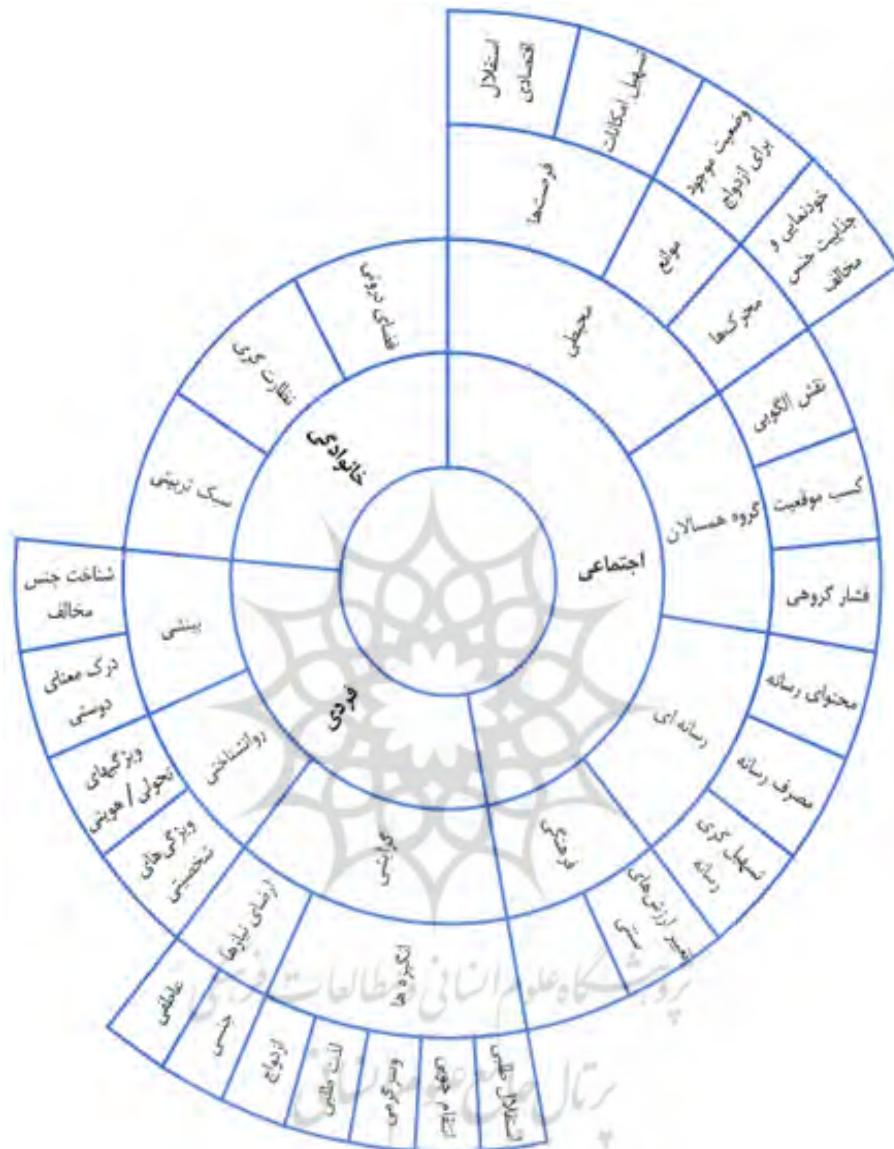
نتیجه‌گیری

خانواده امروزی جهان مدرن در دهه‌های اخیر، تحولات گسترده‌ای را از جنبه‌های مختلف به خود دیده است. از جمله تغییرات مهم این عصر، افزایش سن ازدواج و گسترش روابط خارج از عرف ازدواج است. جامعه ایرانی، جامعه‌ای دینی و دارای ارزش‌های خاص خود است که هرگونه روابط دوستی با جنس مخالف خارج از ازدواج را منع می‌کند (زاده‌محمدی و احمدآبادی، حیدری، ۱۳۹۰). پیامدهای منفی روابط دوستانه و جنسی پیش

از ازدواج می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر زندگی زناشویی و ساختار اجتماعی داشته باشد. تحقیقات متعددی نشان می‌دهند که سابقه زندگی مشترک غیررسمی و داشتن شرکای جنسی متعدد قبل از ازدواج، احتمال خیانت زناشویی را افزایش می‌دهد (تراس و گيسن، ۲۰۰۰؛ فورست و تنفر، ۱۹۹۶؛ ویسمن و اشنايدر، ۲۰۰۷ به نقل از علی تبار، قنبری، زاده محمدی، حبیبی، ۱۳۹۳). این مسئله می‌تواند به ناپایداری روابط زناشویی و افزایش نرخ طلاق منجر شود. علاوه بر این، افرادی که پیش از ازدواج دارای نگرش‌ها و ارزش‌های جنسی آزادتری هستند، احتمال بیشتری دارد که این رفتارها را پس از ازدواج نیز ادامه دهند که خود می‌تواند چالش‌های جدی برای زندگی مشترک ایجاد کند. روند افزایش روابط جنسی پیش از ازدواج یک پدیده جهانی است که توسط محققان مختلف مورد تأیید قرار گرفته است (آفاری^۱، ۲۰۰۹؛ گرمارودی، مکارم، علوی، عباسی، ۱۳۸۸؛ محمد، صالحی فرد، محمدی، خلج آبادی فراهانی، عالی خانی، زارع جوشقانی، رضانی تهرانی، رمضان خانی، علاالدینی، حسن‌زاده، ۱۳۸۲). این روند می‌تواند منجر به تغییرات گسترده در ساختار خانواده و کارکردهای آن شود. به‌طور کلی، تغییر تدریجی ارزش‌ها در جامعه، ابتدا بر ساختار خانواده تأثیر می‌گذارد و سپس با تغییر گفتمان غالب، حتی می‌تواند به تغییرات اجتماعی گسترده‌تر منجر شود این تغییرات می‌توانند چالش‌های جدی برای نهادهای اجتماعی سنتی و ارزش‌های فرهنگی ایجاد کنند که نیازمند توجه و بررسی دقیق از سوی محققان و سیاست‌گذاران اجتماعی است.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که روابط دوستی پیش از ازدواج، نه صرفاً ریشه‌های روان‌شناختی دارد و نه تک عاملی نه صرفاً اجتماعی و نه حتی اقتصادی است. به عبارتی این پدیده ناشی از عوامل مختلف است که می‌توانند منجر به بروز روابط دوستی پیش از ازدواج شوند. با این حال، برای بروز روابط دوستی پیش از ازدواج، الزاماً نیازی به حضور همه این عوامل در کنار یکدیگر نیست، بلکه بخشی از این عوامل یا ترکیبی از آنها نیز می‌تواند روابط دوستی پیش از ازدواج یا حداقل پتانسیل وقوع آن را پدید آورد.

1 Afary, J.



نمودار ۴. الگوی دوستی‌های پیش از ازدواج

بر اساس یافته‌های تحقیق و با توجه با اولین مضمون اصلی یعنی نیازهای عاطفی و روانی و جنسی در تجربه این گونه ارتباطات، نگرش مثبتی به روابط دوستی دختر و پسر وجود دارد و ارضای نیاز عاطفی و نیاز جنسی بیشترین اهمیت را در درک تجربه این گونه روابط دارد.

این نتایج با بیشتر تحقیقات انجام شده در این خصوص همخوانی دارد؛ ازجمله با یافته‌های خلج آبادی و کاظمی پور، رحیمی (۱۳۹۲)، اسدیان و محمدزاده، نجفی (۱۳۹۴) و قادرزاده و محمدی، محمدی (۱۳۹۶)، بال^۱، ۲۰۲۵).

چنین روابطی عمدتاً به انگیزه تفریح و سرگرمی، همراهی و معاشرت بدون مسئولیت ازدواج، افزایش منزلت اجتماعی، جامعه‌پذیری، تجربه جنسی، صمیمت، تعیین و انتخاب همسر صورت می‌پذیرد (گلزاری، ۱۳۸۴). پژوهش‌های خارجی و داخلی گویای این مطلب است که روابط پیش از ازدواج ابتدا با انگیزه دوستی عاطفی شروع شده است و اهداف جنسی احساسی، بیشترین سهم را در تبیین رابطه پسر و دختر ایفا می‌کند و اهداف عقلانی نقش کمرنگی در تبیین روابط دختر و پسر دارد (وانگ^۲ و هسو^۳ ۲۰۰۶، رگنروس^۴ و یوکر^۵، ۲۰۱۱، خواجه‌نوری و دلاور، ۱۳۹۱؛ یعقوب‌خوانی و فتحی‌اقدم، ۱۳۹۱). یافته‌های پژوهش ابراهیمی و مهداد (۱۳۹۸) آزاد ارمکی، شریفی ساعی، ایشاری و طالبی (۱۳۹۰) و قادرزاده، محمدی و محمدی (۱۳۹۶) به این نکته تأکید کرده‌اند.

در بعد بینشی عوامل فردی هر یک از علل روابط پیش از ازدواج با پژوهش‌هایی متعددی مورد تأیید قرار گرفته است. آشنایی با جنس مخالف و کسب تجربه: کرمی، هاشمی نصرت‌آباد اسماعیل‌پور (۱۳۹۶)، یوسفی، کاظمی یزدی و غنی‌زاده، (۱۳۹۸)، ابراهیمی و مهداد (۱۳۹۸)، شناخت ویژگی‌های موردنیاز برای ازدواج (فتحی، غیاثوند، شاکرم، ۱۴۰۱)، درک معنای دوستی (بهروزیان، حسنوند، ۱۳۹۵) و ضعف در باروهای عقایدی (برزگرخضری، خدابخشی کولایی، ۱۳۹۶) می‌باشد.

بعد روان‌شناختی عوامل فردی شامل ویژگی‌های تحولی و رشدی و ویژگی‌های شخصیتی است. برخی پژوهش‌ها بیان کرده‌اند افرادی که ارتباط با جنس مخالف را تجربه کرده‌اند به ترتیب دارای ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری، روان‌گسسته‌گرایی و

1 Bal, R.

2 Wang

3 Hsu

4 Regnerus

5 Uecker

برون‌گرایی بالاتری هستند. این یافته با نتایج بسیاری از پژوهش‌های خارجی (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ میدلتون ۱ و همکاران، ۲۰۱۳؛ وانگ ۲ و همکاران، ۲۰۰۹) و پژوهش‌های داخلی (یعقوب‌خوانی ۳ و فتحی‌اقدم، ۱۳۹۱؛ موسوی، ۱۳۹۱، حامدی، خسروی، پیوسته گر، درویشه، خدابخش، صرامی، ۱۳۹۱) و با پژوهش احمدی و اخوی، عبدالملکی، ۱۳۹۱)، در خصوص ویژگی برون‌گرایی و گشودگی به تجربه افراد دارای دوستی اینترنتی همسویی دارد.

پژوهش‌ها در موضوع کیفیت روابط والدین با فرزندان و مناسبات حاکم بر خانواده نشان می‌دهد که ارتباط خوب والد - فرزند اثر محافظت‌کنندگی بر روابط دوستی قبل از ازدواج دارد. وجود تعارض والدین - جوانان می‌تواند تمایل جوانان به فاصله گرفتن از خانواده را افزایش دهد و با از دست دادن مهم‌ترین حامیان و مشاوران خود یعنی والدین، جوانان را در شرایطی قرار دهد که برای رسیدن به آرامش و احساس امنیت به دوستی با جنس مخالف سوق یابند. این تحقیقات بیان می‌کنند که هویت سردرگم در نوجوانان ناشی از سبک فرزندپروری مستبدانه است و توان پیش‌بینی رفتارهای پرخطر آنان از جمله ارتباط با جنس را دارد (صادقی، ۱۳۹۲). این یافته‌ها با نتایج بسیاری از تحقیقات از جمله شعبانی و باقری (۱۴۰۲)، زاده‌محمدی و احمدآبادی، حیدری (۱۳۹۰) مورد تأیید قرار گرفته است.

آخرین مقوله مورد مطالعه، مؤلفه‌های مرتبط با عوامل اجتماعی است. (فرهنگی، محیطی، رسانه، گروه همسالان).

این مسائل و مشکلات همه‌گویای این است که تحولات مختلفی در ایران در حال رخ دادن است که یکی از آن‌ها، تحول در مناسبات پیش از ازدواج است. همچنین تحقیقات متعدد نشان‌دهنده آن است که جوانان ایرانی دیگر به روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج به‌عنوان یک امر منفی نگاه نمی‌کنند (موحد و عباسی شوازی (۱۳۸۵) محمودیان و دراهکی (۱۳۹۳)، اسدیان، محمدزاده، نجفی (۱۳۹۴) که این خود می‌تواند

1 Middleton

2 Wang

بیان‌کننده تغییر نگرش جوانان به این روابط در جامعه باشد. این پدیده ناشی از علل گوناگون است؛ عواملی مانند افزایش سن ازدواج، شهرنشینی افزایش تحصیلات به خصوص تحصیلات عالی که زمینه روابط دختر و پسر را هم‌چنین رسانه‌ها و دسترسی آسان به دنیای مجازی نیز بی‌تأثیر نبوده است.

همچنین عامل همسالان نقش بسیار حائز اهمیتی را در افزایش روابط دختر و پسر قبل از ازدواج دارد.

دختران ممکن است بیشتر از پسران تحت تأثیر روابط عاشقانه همسالان باشند. طبق پژوهش‌ها نوجوانان خود را با گروه همسالان مقایسه می‌کنند و تحت تأثیر الگوهای رفتاری آن‌ها قرار می‌گیرند به این معنا که زمانی که الگوهای رفتاری خاصی در گروه رایج شود اعضاء به تبعیت از آن اقدام می‌کنند، بنابراین فشار از جانب گروه دوستان و همسالان نقش مهمی را در زمینه، شروع فراوانی و شدت روابط عاشقانه در نوجوانی بازی می‌کنند (فورمن^۱، ۱۹۸۹) این یافته با نتایج پژوهش‌های ابراهیمی و مهداد (۱۳۹۸) میرزایی و برغمندی (۱۳۸۸)، محمودیان و دراهکی (۱۳۹۳)، اسدیان، محمدزاده، نجفی، (۱۳۹۴) آزاد ارمکی، شریفی ساعی، ایشاری و طالبی (۱۳۹۰) قادرزاده و محمدی و محمدی (۱۳۹۶) و بزرگیان^۲ (۲۰۲۵) هم‌سو می‌باشد.

پیشنهادهای پژوهشی و کاربردی

مدیریت روابط با جنس مخالف در دوران جوانی نیازمند راهکارهایی با رویکرد اسلامی است که به تقویت بنیان‌های دینی، اخلاقی و فرهنگی کمک کند. این راهکارها باید به‌طور هماهنگ و مستمر توسط خانواده‌ها، مدارس، مساجد و رسانه‌ها به اجرا درآید تا نسل جوان از خطرات روابط ناسالم محفوظ بماند و در مسیر رشد معنوی و اخلاقی قرار گیرد.

یکی از اصول اساسی در این مسیر، تقویت بنیان‌های دینی و اخلاقی از سنین پایین

1 Furman

2 Bozorgian, L.

است. آموزش‌های دینی باید در خانواده‌ها و مدارس به‌طور مستمر ارائه شود تا مفاهیم اخلاقی مانند عفت، پاک‌دامنی و احترام به حریم‌های الهی در وجود جوانان نهادینه گردد. مطالعات نشان می‌دهد که محیط‌های آموزشی و نقش راهنمایی مؤثر در خانواده و مدرسه می‌تواند بر شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی و روابط بین دختران و پسران پیش از ازدواج تأثیرگذار باشد (وجدانی همت، انصاری کیا، ۱۴۰۴). همچنین تربیت صحیح در خانواده‌ها بسیار مهم است. والدین باید فضایی محبت‌آمیز و اعتمادساز برای فرزندان خود ایجاد کرده و به سؤالات آنان در مسائل جنسی و عاطفی به‌صورت صادقانه و متناسب با سن آنان پاسخ دهند.

رابطه ایمن با والدین و تکیه بر آنان در ارضای نیازها، موجب تقویت خویشتن‌داری نوجوانان و مصونیت آنان در برابر فشار همسالان می‌شود (الهامی، شریعتمدار، جعفرزاده، ۱۴۰۲).

آموزش مهارت‌های خودکنترلی و خویشتن‌داری به جوانان کمک می‌کند تا در مواجهه با وسوسه‌ها و فشارهای اجتماعی تصمیمات درست بگیرند. این مهارت‌ها شامل مدیریت استرس، کنترل خشم و تنظیم هیجانات است که می‌تواند به تقویت اعتمادبه‌نفس و عزت‌نفس کمک کند. در کنار این موارد، ترویج فرهنگ عفاف و حجاب باید به‌عنوان یک رویکرد جامع در جامعه موردتوجه قرار گیرد. این فرهنگ باید فراتر از پوشش ظاهری باشد و شامل ترویج حیا، عفت و پاک‌دامنی در جامعه شود.

یکی دیگر از راهکارهای مؤثر، تسهیل ازدواج جوانان است. موانع اقتصادی و اجتماعی ازدواج باید شناسایی و رفع شوند تا جوانان بتوانند با کمترین مشکل به این مرحله از زندگی خود وارد شوند. این امر شامل ارائه تسهیلات مالی، تغییر نگرش‌های جامعه نسبت به تشریفات ازدواج و فراهم کردن مهارت‌های زندگی مشترک است. همچنین، آموزش‌های جنسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی باید در چارچوب ارزش‌های دینی و متناسب با سن و شرایط جوانان ارائه شود تا از گرایش‌های ناسالم و منابع نامعتبر جلوگیری گردد.

مدیریت رسانه و فضای مجازی نیز در این راستا بسیار اهمیت دارد. آموزش سواد رسانه‌ای به جوانان کمک می‌کند تا محتوای رسانه‌ای را به‌طور نقادانه بررسی کرده و از تأثیرات منفی آن آگاه باشند. نظارت هوشمندانه بر محتوای رسانه‌ها و تولید محتوای سالم و جذاب نیز می‌تواند در کاهش آسیب‌های ناشی از فضای مجازی مؤثر باشد.

تقویت معنویت و ارتباط با خداوند از دیگر راهکارهای مؤثر است. برگزاری جلسات دعا و نیایش، تفکر در آیات قرآن و شرکت در مراسم مذهبی می‌تواند ارتباط معنوی جوانان را با خدا تقویت کرده و در مدیریت روابط با جنس مخالف به آنان کمک کند. خداوند در قرآن می‌فرماید: «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ» (سوره نور، آیه ۳۰) که با تأکید بر کنترل نگاه و حفظ عفاف، اصول خویش‌داری را برای جوانان بیان می‌کند.

ترویج فرهنگ ازدواج به هنگام و تقویت هویت فردی و اجتماعی جوانان نیز از جمله اقدامات مؤثری است که باید در جامعه پیگیری شود. برنامه‌هایی برای تقویت عزت‌نفس و اعتمادبه‌نفس جوانان و فراهم کردن محیط‌های سالم برای تعامل اجتماعی می‌تواند به جوانان کمک کند تا نیازهای عاطفی و اجتماعی خود را به شکل سالم برآورده کنند. درنهایت، هدف از این راهکارها هدایت جوانان به‌سوی روابط سالم و سازنده است. جامعه باید بپذیرد که جوانان نیازهای عاطفی و اجتماعی دارند و باید راه‌های مشروع برای ارضای این نیازها فراهم کند. اجرای این راهکارها نیازمند همکاری تمامی نهادهای جامعه است تا یک نسل سالم، آگاه و متعهد به ارزش‌های دینی و اخلاقی تربیت شود.

تعارض منافع

در این پژوهش، تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Fatemeh Sadat Moosavi
Hossein Rezaeian Bilondi



<https://orcid.org/0009-0000-1913-6758>



<https://orcid.org/0000-0003-3358-1422>

منابع

- قرآن کریم (۱۳۷۸). ترجمه ناصر مکارم شیرازی. قم: انتشارات مدرسه امام علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام.
- ابراهیمی، مرضیه؛ مهداد، فاطمه (۱۳۹۸). مطالعه کیفی زمینه‌های اجتماعی گرایش دختران به روابط پیش از ازدواج (مورد مطالعه: دانشجویان دختر خوابگاه شهر ارومیه). *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۸(۲)، ۳۷۸-۳۵۳.
- احمدپور، علی (۱۳۹۴). آسیب‌های اخلاقی رابطه پسر و دختر. *فصلنامه معرفت*، ۲۴(۲۰)، ۱۱۸-۱۳۰.
- احمدی، خدابخش؛ اخوی، زهرا؛ عبدالملکی، هادی (۱۳۹۱). نقش ویژگی‌های شخصیتی در دوستی‌های اینترنتی. *پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، دوره ششم، ش ۲، ۳۹-۳۱.
- آزاد ارمکی، تقی؛ شریفی ساعی، محمدحسین (۱۳۹۰). تبیین جامعه‌شناختی روابط جنسی آنومیک در ایران. *خانواده پژوهی*، ۷(۲۸)، ۴۶۲-۴۳۵.
- آزاد ارمکی، تقی؛ شریفی ساعی، محمدحسین؛ ایشاری، مریم؛ طالبی، سحر (۱۳۹۰). *سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران*. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۲(۲)، ۳۴-۱.
- آزاد ارمکی، تقی؛ شریفی ساعی، محمدحسین؛ ایشاری، مریم؛ طالبی، سحر (۱۳۹۰). *سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران*. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۲(۲)، ۳۴-۱.
- استراوس، آنسلم؛ کرین، جولیت؛ ترجمه: ابراهیم، افشار (۱۳۹۰). *مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای*. تهران: نشر نی.
- اسدیان، داوود؛ محمدزاده، علی؛ نجفی، محمود (۱۳۹۴). بررسی نگرش به دوستی با جنس مخالف در بین دانشجویان دختر و پسر. *تحقیقات علوم رفتاری*، دوره ۱۳، شماره ۳ (پیاپی ۴۱)، ۵۱۸-۵۰۹.
- امیری، مسلم؛ حبیبی کلپیر، رامین؛ فرید، ابوالفضل (۱۳۹۹). مطالعه پدیدارشناسانه دلایل گرایش به ارتباط با جنس مخالف قبل از ازدواج. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱۱(۴۴)، ۳۰-۱.
- اورعی، غلامرضا (۱۳۷۱). *جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی جوانان*. مشهد: جهاد دانشگاهی.
- بالبی، جان (۱۹۶۹). خوشابی، کتیون؛ ابوحمزه، الهام. *نظریه دلبستگی*. تهران: نشر دانژه، ۱۳۸۶.
- برزگر خضری، رسول؛ خدابخشی کولایی، آناهیتا (۱۳۹۶). رابطه خودکنترلی و جهت‌گیری مذهبی با نگرش به روابط قبل از ازدواج در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رباط کریم. *پژوهش در دین و سلامت*، ۳(۴)، ۱۸-۵.

بهروزیان، بهروز؛ حسنونند، احسان (۱۳۹۵). بازسازی معنایی روابط جنسی پیش از ازدواج: ارائه یک نظریه زمینه‌ای. *نشریه علوم اجتماعی*، ۱۳ (۲)، ۱۸۷-۲۱۲.

بوستانی، داریوش؛ محمدپور، احمد (۱۳۸۸). بازسازی معنایی جهت‌گیری جنسیتی پسران نسبت به دختران (ارائه یک نظریه زمینه‌ای). *مطالعات راهبردی زنان (کتاب زنان)*، ۱۱ (۴۴)، ۱۴۲-۱۷۲.

پسندیده، عباس (۱۳۸۲). *تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث*. چ دوم، قم: دارالحدیث.

پناهی، محمد (۱۳۹۶). ارتباط با جنس مخالف از منظر اسلام و غرب. *اندیشه‌های قرآنی*، پاییز و زمستان ۱۳۹۶ - سال ۴، شماره ۸، ۷۹-۹۴.

پورشهریار، حسین؛ دین‌دوست، مرضیه؛ بهارشانجانی، ثمین (۱۴۰۳). واری‌های بنیان‌ها، فرآیند و فرجام ترس از در حاشیه ماندن در جوانان ایرانی. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۳۰ (۱).

جاوید، محمدجواد (۱۳۹۱). فرهنگ دوستی اسلامی ناظر به روابط اجتماعی - حقوقی دختر و پسر. زن در فرهنگ و هنر (پژوهش زنان)، ۴ (۲) (پیاپی ۱۲)، ۱۲۵-۱۴۵.

جهان‌شیرا، شرمین؛ سجادی، مرضیه سادات (۱۳۹۹). بررسی روابط آزاد دختر و پسر و تأثیرات آن. *پژوهش‌های اسلامی جنسیت و خانواده*، سال سوم پاییز و زمستان، شماره ۵، ۴۱-۵۹.

جوانمرد، کرم‌الله؛ زینی حسنونند، ناهید؛ سیف، حدیث (۱۴۰۱). واکاوی پیامدهای روابط دوستانه دانشجویان دختر و پسر به روش تحلیل کیفی و داده‌بنیاد (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آیت‌الله بروجردی (ره)). *نشریه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*. دوره ۱۲، شماره ۴۷، آذر ۱۴۰۱، ۱-۳۲.

حامدی، رباب؛ خسروی، زهره؛ پیوسته‌گر، مهرانگیز؛ درویشه، زهرا؛ خدابخش، روشنگر؛ صرامی، غلام‌رضا (۱۳۹۱). بررسی تمایز یافتگی خود و کیفیت رابطه با غیر هم‌جنس در دانشجویان مجرد. *فصلنامه مطالعات روان‌شناختی*، ۸ (۴)، ۵۷-۷۲.

حبیب‌پور گتایی، کرم؛ قادری، صلاح‌الدین؛ امیری، زهرا (۱۳۹۸). زمینه‌ها و پیامدهای دوستی با جنس مخالف: مطالعه‌ای پدیدارشناسانه در بین دانشجویان دانشگاه خوارزمی رفاه اجتماعی. رفاه اجتماعی، ۱۹ (۷۲)، ۲۴۲-۱۹۵.

حسین‌خانزاده، عباسعلی؛ طاهر، محبوبه؛ سیدنوری، سیده زهرا؛ یحیی‌زاده، آیدا؛ عیسی‌پور، مهدی (۱۳۹۲). رابطه شیوه تعامل والد-فرزند با میزان اعتیادپذیری و گرایش به جنس مخالف در دانشجویان. *فصلنامه علمی اعتیادپژوهی*، ۷ (۲۸)، ۷۴-۵۹.

عوامل شکل‌گیری دوستی‌ها و روابط پیش از ازدواج دختران و پسران...؛ موسوی و رضائیان بیلندی | ۱۲۱

خرمایی، فرهاد؛ زارعی منوجان، نسیم (۱۳۹۵). روابط بین دختران و پسران از دیدگاه دختران نوجوان: یک پژوهش کیفی. *مشاوره کاربردی*، ۶ (۲)، ۸۹-۱۰۶.

خلج‌آبادی فراهانی، فریده؛ کاظمی‌پور، شهلا؛ رحیمی، علی (۱۳۹۲). بررسی تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر سن ازدواج و تمایل به ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه‌های تهران. *خانواده‌پژوهی*، ۹ (۳۳)، ۷-۲۸.

خلج‌آبادی فراهانی، فریده؛ مهریار، امیر هوشنگ (۱۳۸۹). بررسی نقش خانواده در ارتباطات با جنس مخالف در دختران دانشجو در تهران. *خانواده‌پژوهی*، سال ۶، شماره ۲۶، ۳۲-۲۶.

خواج‌نوری، بیژن؛ دل‌آور، مریم‌السادات (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر دوستی دختر و پسر در بین جوانان شهر شیراز با تأکید بر فرآیند جهانی شدن. *جامعه‌شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)*، ۲۳ (۲) (پیاپی ۴۶)، ۴۱-۶۴.

خوانساری، مینا سادات؛ سلیمانی، علی (۱۳۹۰). مقایسه هوش هیجانی دو گروه مجرد دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف در شهر تهران. *اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، سال سوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۰، شماره ۲ (پیاپی ۶).

خوانساری، مینا سادات؛ سلیمانی، علی (۱۳۹۰). مقایسه هوش هیجانی دو گروه مجرد دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف در شهر تهران. *اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، سال سوم، ش ۲، ۱۴۵-۱۵۹.

خوانین‌زاده، زهرا؛ نعیمی، ابراهیم؛ فرحبخش، کیومرث (۱۳۹۸). بررسی زمینه‌های گرایش به تعدد روابط با غیرهمجنس. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۳ (۴)، ۶۲-۷۳.

دهقان‌تنها، ریحانه؛ آیتی، محسن؛ شهابی‌زاده، فاطمه (۱۳۹۲). کارکرد خانواده و جهت‌گیری مذهبی؛ ارائه الگوهای نگرش به ارتباط پیش از ازدواج و پیامدهای آن در دانشجویان دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف. *روانشناسی و دین*، سال ششم، پاییز ۱۳۹۲، شماره ۳ (پیاپی ۲۳)، ۸۱-۹۵.

دولتشاهی، بهروز؛ یعقوبی، حمید؛ ریاضی، سیدابوالحسن؛ پیروی، حمید؛ حسن‌آبادی، حمیدرضا؛ پورشریفی، حمید؛ ظفر، مسعود؛ فلاحت‌دوست، مژگان؛ حمیدپور، حسن؛ صبغی‌قراملکی، ناصر (۱۳۹۵). ساخت و اعتباریابی «مقیاس ملی سیمای زندگی دانشجویان»: مطالعه مقدماتی. *پژوهش‌های کاربردی روانشناختی (روانشناسی و علوم تربیتی)*، ۷ (۳)، ۱۱۵-۱۲۵.

رجبلو، علی؛ اصغری، سارا (۱۳۸۹). جهانی شدن و بازاندیشی الگوهای دوستی دختران و پسران: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران. *مطالعات اجتماعی - روان‌شناختی زنان (مطالعات زنان)*، ۸ (۲) (پیاپی ۲۴)، ۷۳-۹۲.

رستگار خالد، امیر؛ محمدی، میثم؛ نقی‌پور ایوکی، سحر (۱۳۹۱). کنش‌های اجتماعی زنان و دختران نسبت به حجاب و رابطه آن با مصرف اینترنت و ماهواره. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۴ (۵۶)، ۸۲-۷.

رفاهی، ژاله؛ گودرزی، محمود؛ میرزایی چهارراهی، مرتضی (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری رابطه دوستی پیش از ازدواج بین دختران و پسران از دیدگاه دانشجویان. فصلنامه علمی پژوهشی جامعه‌شناسی زنان، س ۳، ش اول، ۱۱۷-۱۳۴.

زاده محمدی، علی؛ احمدآبادی، زهره؛ حیدری، محمود (۱۳۹۰). تدوین و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)*، ۱۷ (۳) (پیاپی ۶۶)، ۲۱۸-۲۲۵.

زارعی توپخانه، محمد؛ ترکاشوند، جواد (۱۴۰۰). مرور سه دهه پژوهش‌های روابط پیش از ازدواج (همراه با تأملات اسلامی). *دوفصلنامه مطالعات اسلامی آسیب‌های اجتماعی*، ۳ (۱)، ۱۲۳-۱۴۸.

زارعی توپخانه، محمد؛ مرادیانی گیزه‌رود، سیده خدیجه؛ گلزاری، محمود (۱۳۹۴). بررسی تفاوت ویژگی‌های شخصیتی و امید در میان دانش‌آموزان مرتبط و غیرمرتبط با جنس مخالف. *روانشناسی و دین*، سال هشتم تابستان، شماره ۲ (پیاپی ۳۰).

زارعی توپخانه، محمد؛ مرادیانی، سیده خدیجه؛ چراغیان، حدیث؛ جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۹۸). مقایسه رضایت از زندگی، امید و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مرتبط و غیرمرتبط با جنس مخالف. *فصلنامه روان‌شناسی و دین*، ۳ (۱۲)، ۷۳-۸۴.

زارعی شاه‌آبادی، اکبر؛ سلیمانی، زکيه (۱۳۹۱). نگرش به روابط پیش از ازدواج، عوامل مؤثر بر گرایش به آن. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، س ۱۲، ش ۴۵، ۳۳۹-۳۶۴.

ساروخانی، باقر؛ رفعت‌جاء، مریم (۱۳۸۳). زنان و بازتعریف هویت اجتماعی. *مجله انجمن جامعه‌شناسی ایران*، س ۵، ش ۲، ۱۳۳-۱۶۰.

سهراب‌زاده، مهران؛ پرنیان، لیلا (۱۳۹۵). سنخ‌بندی گرایش به ازدواج در بین دختران مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شیراز. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران*، ۹ (۱)، ۸۳-۱۱۴.

سیدمجیدی، سالار؛ صالحی، کیوان؛ مدنی، یاسر؛ شاهمرادی، سمیه (۱۴۰۴). مطالعه کیفی شرایط تمایز یافتگی خود در خانواده‌های ایرانی. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۶ (۶۲)، ۱-۳۶.

شریفی‌ساعی، محمدحسین؛ آزاد ارمکی، تقی (۱۴۰۰). عوامل شکل‌گیری خیانت زناشویی در ایران؛ مطالعه فراترکیب. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۲ (۲)، ۳۳-۷۴.

عوامل شکل‌گیری دوستی‌ها و روابط پیش از ازدواج دختران و پسران...؛ موسوی و رضائیان بیلندی | ۱۲۳

شعبان‌پور، محمد؛ بشارتی، زهرا؛ ولدخانی، محمد مهدی (۱۴۰۰). تحلیلی بر حجاب و عفاف از منظر قرآن با تکیه بر مصلحت در نظریه ادراکات اعتباری علامه طباطبائی. اندیشه علامه طباطبائی،

doi: 10.22054/tat.2018.30279.53.

شکری، نسرین؛ یوسفی، مرضیه؛ صفایی راد، ایرج؛ اکبری، طیبه؛ موسوی، سیده مریم؛ نظری، هیمین (۱۳۹۴). همبستگی رفتارهای پرخطر در نوجوانان دانش‌آموز با شیوه‌های فرزندپروری

والدین. مدیریت/ارتقای سلامت، ۵ (۱) (پیاپی ۱۷)، ۷۳-۸۲.

شیخ‌دارانی، هما؛ مهربابی، حسینعلی؛ کجیاف، محمداقرا؛ عابدی، محمدرضا (۱۳۸۷). تأثیر آموزش مبتنی بر افزایش آگاهی از آسیب‌های حاصل از روابط آسیب‌زای دختر و پسر بر نگرش

دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه. فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۱۰

(۳۸)، ۴۱-۶۲.

صمیمی، عادل؛ مظاهری، علی؛ حیدری، محمود (۱۳۹۱). ارزیابی تحولی کیفیت روابط دوستی

نوجوانان. روان‌شناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)، ۹ (۳۳)، ۴۷-۶۰.

طالعی، علی؛ اسمعیلی، معصومه؛ فلسفی‌نژاد، محمدرضا؛ کاظمیان، سمیه؛ برجعلی، احمد (۱۳۹۸).

آسیب‌شناسی ارتباط با جنس متفاوت در شبکه‌های اجتماعی مجازی: یک مطالعه

پدیدارشناسانه با نوجوانان. تحقیقات علوم رفتاری، ۱۷ (۱)، ۸۷-۹۷.

طلائی، مریم؛ شریفی، سعید (۱۴۰۰). نقش تعدیل‌گری ویژگی‌های شخصیتی در رابطه همدلی

قومی فرهنگی و قلدری سایبری. پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، ۱۱ (۲)، ۴۳-۶۰.

عظیمی‌هاشمی، مژگان؛ اعظم‌کاری، فائزه؛ بیگناه، معصومه؛ رضامنش، فاطمه (۱۳۹۴). ارزش‌ها،

نگرش‌ها و الگوهای کنش جوانان در همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج. راهبرد فرهنگ،

۹، ۳۱۹-۳۳۳.

علی‌تبار، سیدهادی؛ قنبری، سعید؛ زاده‌محمدی، علی؛ حبیبی، مجتبی (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین روابط

جنسی پیش از ازدواج با نگرش به روابط فرازناشویی. خانواده‌پژوهی، ۱۰ (۳۸)، ۲۵۵-۲۶۷.

علیرضا شعبانی؛ نسرین باقری (۱۴۰۲). پیش‌بینی رفتارهای پرخطر بر اساس سبک‌های فرزندپروری و

سبک‌های هویت در نوجوانان. مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۸ (۵۶)، ۲۹۳-۲۸۱.

غنوی، امیر (۱۴۰۲). کارکرد دین در عرصه‌های نظام‌سازی اخلاقی. فصلنامه علمی پژوهشی قبسات،

۲۸ (۱۱۰)، ۵۵-۷۲.

فاریابی، ظهیرالدین؛ زارعی، محمودآبادی، حسن (۱۳۹۴). بررسی و مقایسه سازگاری زناشویی،

شادکامی و میل به طلاق در ازدواج‌های سنتی و غیر سنتی شهر یزد. نشریه طلوع بهار/شت، ۱۴

(۳)، ۸۳-۹۴.

فتحی، منصور؛ غیاثوند، احمد؛ شاکرم، معصومه (۱۴۰۱). تجربه دختران نوجوان از رابطه با جنس مخالف در فضای مجازی، *پژوهشنامه زنان*، ۳(۱۳)، ۲۴۵-۲۸۲.

فتحی، منصور؛ کرمی قهی، محمدتقی؛ پوراسمعیلی، مرضیه (۱۳۹۸). پژوهش کیفی پیامدهای رابطه خارج از ازدواج دختران جوان با جنس مخالف. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۸ (۴۴)، ۳۵۲-۳۲۶.

فرهنگی، علی اکبر (۱۳۹۲). ارتباطات انسانی مبانی (جلد ۱). تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا. قادرزاده، امید؛ محمدی، فردین؛ محمدی، حسین (۱۳۹۶). جوانان و روابط پیش از ازدواج؛ مطالعه کیفی زمینه‌ها، تعاملات و پیامدهای آن. *فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ*، ۱۰ (۳۸)، ۴۰-۷.

قبادی، حشمت (۱۴۰۰). مطالعه کیفی زمینه‌های گرایش دختران به جنس مخالف (مورد مطالعه: دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام). *تغییرات اجتماعی - فرهنگی*، ۱۸ (۴)، ۱۲۳-۱۰۲.

قنبری برزبان، علی؛ سلمانوندی، شاپور؛ فاطمی، نرگس السادات (۱۳۹۷). تأملی بر تأثیر روابط جنسی پیش از ازدواج بر گرایش به ازدواج. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)*، ۷ (۳)، ۲۲-۳۳، ۵۴-۳۳.

قنبری برزبان، علی؛ سلمانوندی، شاپور؛ فاطمی، نرگس السادات (۱۳۹۷). تأملی بر تأثیر روابط جنسی پیش از ازدواج بر گرایش به ازدواج. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)*، ۷ (۳)، ۲۲-۳۳، ۵۴-۳۳.

کرمی، رعنا؛ هاشمی نصرت آباد، تورج؛ اسماعیل پور، خلیل (۱۳۹۶). پدیدارشناسی عوامل مؤثر در شکل‌گیری و تداوم ارتباط با جنس مخالف در نوجوانان دختر: تحقیق کیفی. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه تبریز، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.

کیانی، اردشیر؛ نوابی نژاد، شکوه؛ احمدی، خدابخش؛ تقوایی، داود (۱۴۰۰). فراترکیب عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج در دهه اخیر در ایران. *پژوهش‌های مشاوره (تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره)*، ۲۰ (۷۷)، ۴-۳۷.

گرمارودی، مکارم؛ علوی، عباسی (۱۳۸۸). عادات پرخطر بهداشتی در دانش‌آموزان شهر تهران. *فصلنامه پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی (پایش)*، ۹ (۱)، ۱۹-۱۱.

گلزاری، محمود (۱۳۸۸). بن‌بست‌های روان‌شناسی انسان‌محور در معنادرمانی. همایش ملی معناداری زندگی، اصفهان ۶۷۰۲۳.

عوامل شکل‌گیری دوستی‌ها و روابط پیش از ازدواج دختران و پسران...؛ موسوی و رضائیان بیلندی | ۱۲۵

مبارکی، احسان؛ شرفی، محمد (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین استفاده از ماهواره، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی و نگرش به دوستی با جنس مخالف قبل از ازدواج. *مطالعات رسانه‌های نوین*، ۵ (۱۸).

محمد، کاظم؛ صالحی فرد، مهدی؛ محمدی، محمدرضا؛ خلیج‌آبادی فراهانی، فریده؛ عالی‌خانی، سیامک؛ زارع جوشقانی، محمد؛ رضائی تهرانی، فهیمه؛ رمضان‌خانی، علی؛ علاءالدینی، فرشید؛ حسن‌زاده، علیرضا (۱۳۸۲). بررسی آگاهی، نگرش و رفتار پسران نوجوان ۱۵ تا ۱۸ ساله تهرانی در مورد بهداشت باروری - سال ۱۳۸۱. *باروری و ناباروری* (۳) (مسلسل ۱۵)، ۲۳۷-۲۵۰، (JOURNAL OF REPRODUCTION AND INFERTILITY).

محمدی، زهرا؛ گودرزی، محمود؛ احمدی، خدابخش؛ احمدیان، حمزه؛ صابری، سید مهدی (۱۴۰۴). مطالعه پدیدارشناختی تجربه دختران نوجوان از عوامل محیطی و اجتماعی زمینه‌ساز سوءاستفاده جنسی. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۱۶ (۱)، ۸۳-۹۸.

محمدی، فردین؛ محمدی، حسین (۱۳۹۵). مطالعه کیفی پیامدهای ارتباط با جنس مخالف در میان نوجوانان دختر و پسر (مطالعه موردی: نوجوانان شهر مشهد). *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۵ (۴)، ۶۴۱-۶۶۲.

محمودیان، حسین؛ دراهکی، احمد (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۳ (۲۳).

ملیحه خدابنده‌لو (۱۴۰۱). واکاوی تطبیقی دلالت آیات قرآن کریم بر جامعیت دین اسلام بر پایه آرای مفسران شیعه و اهل سنت. *پژوهشنامه مطالعات میان رشته‌ای تفسیر و کلام*، پاییز و زمستان ۱۴۰۱، شماره ۷، ۸۲-۸۳.

مهدی‌زاده، شراره؛ عنبرین، زینب (۱۳۸۸). بررسی رابطه میزان و نحوه استفاده از اینترنت و هویت فرهنگی جوانان. *مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۵ (۱۷)، ۱-۲۸.

موحد، مجید؛ عباسی شوازی، محمدتقی (۱۳۸۵). بررسی رابطه جامعه‌پذیری و نگرش دختران به ارزش‌های سنتی و مدرن در زمینه روابط بین شخصی بین دو جنس پیش از ازدواج. *مطالعات زنان*، شماره ۱، ۶۷-۹۹.

موسوی، سیدرضا (۱۳۹۱). عوامل و زمینه‌های گسترش روابط دختران و پسران با رویکرد به عوامل شخصیتی. *معرفت*، سال بیست و یکم، ش ۱۷۶، ۸۵-۹۸.

موسوی، سیدکمال‌الدین (۱۴۰۰). عشق آنلاین تجربه شده و شدت آن در گروه‌های اجتماعی. *مجله علمی تخصصی علوم انسانی و اسلامی در هزاره سوم*، ۳ (۱)، ۵۵-۷۲.

می‌رایی، سعیده؛ یوسفی، علی؛ موسوی، سیده سمیه (۱۳۹۴). بررسی و شناخت الگوها و فرایندهای شکل‌گیری روابط جنسی پیش از ازدواج. *جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران*، (۲)، ۸۷-۱۱۵.

میرزایی، خلیل؛ برغمندی، هادی (۱۳۸۸). رابطه با جنس مخالف و عوامل مرتبط با آن. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۰ (۳۴)، ۱۳۱-۱۵۸.

نامور، یوسف؛ آذر، خدیجه (۱۳۹۶). تبیین پدیدارشناسانه «تجارب روابط دوستی دختر و پسر دانشجوی» (مطالعه موردی: دانشگاه پیام نور استان اردبیل). *فصلنامه مطالعات اجتماعی - روان‌شناختی زنان*، ۱۵ (۲)، ۴۳-۸۰.

نصیری، اعظم؛ احمدوند، محمدعلی (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای التزام عملی به نماز در رابطه بین روابط والد-فرزند و نگرش به ارتباط با جنس مخالف در نوجوانان. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی در مشاوره*، ۴ (۳)، ۱-۲۲.

نوغانی‌دخت بهمنی، محسن؛ محمدی، فردین (۱۳۹۵). گرایش به ارتباط با جنس مخالف: مطالعه‌ای در باب نوجوانان پسر مشهد. *مسائل اجتماعی ایران (دانشگاه خوارزمی)*، ۷ (۱)، ۱۶۳-۱۸۴.

الهامی، حدیث؛ شریعتمدار، آسیه؛ جعفرزاده، دنیا (۱۴۰۲). بسترهای زمینه‌ساز خویشتنداری و مقاومت نوجوانان در برابر فشار همسالان در ارتباط با جنس مخالف. *پژوهش‌نامه زنان*، ۱۴ (۴۶)، ۲۷-۶۰.

وجدانی‌همت، مهدی؛ انصاری کیا، حمیدرضا (۱۴۰۴). چالش‌های مشاوران مدرسه جدیدالاستخدام در راهبری هدایت تحصیلی دانش‌آموزان. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۶ (۶۲)، ۳۷-۷۵.

یعقوب‌خوانی غیاثوند، مرضیه؛ فتحی‌اقدم، قربان (۱۳۹۱). همبسته‌های شخصیتی دانشجویان قربانی سوءاستفاده عاطفی در ارتباط با جنس مخالف. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، ۳ (۱۶)، ۶۵-۶۰.

یوسفی، علی؛ کاظمی یزدی، سید زهرا؛ غنی‌زاده، مصطفی (۱۳۹۸). پدیدارشناسی تجربی تعاملات دگرجنس‌خواهانه (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد). *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۱۲ (۴۴)، ۷۱-۸۶.

References

- Afary, J. (2009). *Sexual Politics in Modern Iran*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Amato, P. R. (2004). Tensions between institutional and individual views of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 959-969.

- Bal, R. (2025, August 12). The qualitative study of the phenomenon of premarital sex between expectations and reality among adolescents in Banjarmasin. *MPP Journal of Psychology and Counseling*, 8(8). <https://doi.org/10.56338/mppki.v8i8.7488>
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
- Bozorgian, L. (2025). Adolescents' pre-marital sexual behaviour: The roles of peer pressure, socio-economic status, and parent-child relationship. *Journal of Adolescence and Youth Studies*. <https://doi.org/10.1177/30502225251363690>
- Erwin, E., Brotherson, M., & Summers, J. A. (2011). Understanding qualitative metasynthesis: Issues and opportunities in early childhood intervention research. *Journal of Early Intervention*, 33(3), 186-200.
- Fraley, R. C., & Roisman, G. I. (2019). The development of adult attachment styles: Four lessons. *Current Opinion in Psychology*, 25, 26-30.
- Herber, O. R., Bückner, B., Metzendorf, M., & Barroso, J. (2017). A qualitative meta-summary using Sandelowski and Barroso's method for integrating qualitative research to explore barriers and facilitators to self-care in heart failure patients. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 16(8), 662-677.
- Hoskins, D. H. (2014). Consequences of parenting on adolescent outcomes. *Societies*, 4(3), 506-531. <https://doi.org/10.3390/soc4030506>
- Longmodel, J. (2009). *Journal of Clinical Nursing*, 18, 1010-1017.
- Middleton, E. R., Burke, P. J., Lawrence, C. A., Cahill, Blanchard, L. B., Amudala, N. H., & Rankin, S. H. (2013). Understanding motivations for abstinence among adolescent young women: Insights into effective sexual risk reduction strategies. *Journal of Pediatric Health Care*, 27, 342-350.
- Rector, E. R., & Johnson, A. K. (2005). Teenage sexual abstinence and academic achievement. Washington: The Heritage Foundation.
- Rector, E. R., & Johnson, A. K. (2005). Teenage sexual abstinence and academic achievement. Washington: The Heritage Foundation.
- Regnerus, M., & Uecker, J. (2011). *Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate, and Think about Marrying*. New York: Oxford University Press.
- Walsh, D., & Downe, S. (2004). Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.

- Wang, R. H., & Hsu, H. Y. (2006). Correlates of sexual abstinence among adolescent virgins dating steady boyfriends in Taiwan. *Journal of Nursing Scholarship*, 38, 286-291.
- Wang, R. H., Cheng, C. P., & Chou, F. H. (2009). Predictors of sexual abstinence behaviour in Taiwanese adolescents: A longitudinal application of the transtheoretical model, *Journal of Nursing Scholarship*.



استناد به این مقاله: موسوی، فاطمه سادات، رضائیان بیلندی، حسین. (۱۴۰۴). عوامل شکل‌گیری دوستی‌ها و روابط پیش از ازدواج دختران و پسران: یک مطالعه کیفی فراترکیب، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۶(۶۴)، ۷۷-۱۲۸. DOI: 10.22054/qccpc.2025.85187.3438



Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.